

UMETNIŠKA DELA KOT IZHODIŠČE ZA RAZPRAVO:

RAZMISLEK O SPOLU, DRUŽBENI MOČI IN
OPOLNOMOČENJU SKOZI UMETNOST
IZOBRAŽEVALNI PRIROČNIK ZA MLADE

P **W E R**

Exploring Gender and
Power through/in Art

ARTWORKS AT QUESTION

Reflecting On Gender, Power and Empowerment Through Art. An Educational Tool for Young People

These educational material has been made by POWER project (POWER – WHO NEEDS EMPOWERMENT? EXPLORING GENDER AND POWER THROUGH/IN ART, KA205-33328394) through a collaborative action and it has been coordinated by EARTDI, UCM, Spain.

Each of the partners (CoW, DADAU, EARTDI, Elan Interculturel and MOH) made a 9 hours workshop with young people using Artworks inviting participants to raise questions related to gender, power and empowerment. We would like to thank all the young participants who contributed to the different workshops that took place in Paris, Ljubljana, Bari and Madrid. Without them this material would not exist.

These are the people from the organizations who contributed:

Coordination: Marián López Fdz. Cao (EARTDI, UCM)

-Selection of World-famous artworks: Marian Alonso Garrido, Ana Cebrián, Miguel Domínguez Rigo, José Luis Galdeano, Marta García Cano, Marta Lage de la Rosa, Marián López Fdz. Cao, María José Ollero, Carolina Peral Jiménez (EARTDI, UCM).

-Selection of Local Artworks: Isabella Mileti, Eleonora Schulze-Battmann, Sara Šabec, Tea Hvala, Morgane Boidin, Julia Nyikos, Camille Lesbros, Tanja Mastnak.

Responsible for facilitating workshops, questions to trigger debate and partner review:

- CoW: Sara Šabec, Tea Hvala, Tanja Mastnak.
- DADAU (main coordinator of the Power): Julia Nyikos, Camille Lesbros
- EARTDI: Ana Cebrián, Miguel Domínguez Rigo, José Luis Galdeano, Marta García Cano, Marta Lage de la Rosa, Marián López Fdz. Cao, María José Ollero.
- ELAN: Morgane Boidin, Anna Balsamo, Lola Clarini
- MOH: Isabella Mileti, Eleonora Schulze-Battmann

The content of the visual narratives (relatograms) in the book is the result of a cooperative action among participants during the Art workshops. Ana Cebrián (EARTDI,UCM) made a visual interpretation from all this rich material.

-Graphic design: Miguel Domínguez Rigo (EARTDI, UCM)

-Cover author: Ana Cebrián (EARTDI, UCM)

Translation and revision in different languages of the Project:

- English revision: Esteban López Medina (EARTDI, UCM)
- French revision: Morgane Boidin, Théo Dupont (ELAN), Julia Nyikos (DADAU)
- French translation: Morgane Boidin, Théo Dupont (ELAN), Julia Nyikos, Camille Lesbros (DADAU)
- Italian revision: Isabella Mileti, Eleonora Schulze-Battmann
- Italian translation: Eleonora Schulze-Battmann
- Slovenian revision: Ana Kralj, Tea Hvala, Sara Šabec (COW)
- Slovenian translation: Lenka Gložančev (COW)
- Spanish revision: Marián López Fdz. Cao, Carolina Peral (EARTDI, UCM).
- Spanish translation: Marián Alonso, Ana Serrano (EARTDI, UCM).

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

This work subscribes to the concept of "fair use".
Fair use is a jurisprudential criterion which allows a limited use of protected material without requiring the permission of the holder of such rights, for example, for academic or informational use.

Exploring Gender and
Power through/in Art
© Copyright 2021 All rights reserved.

KAZALO

1.	Uvod: O spolu, družbeni moči in patriarhatu. Kako uporabljati ta priročnik	2
2.	Cilji	4
3.	Metodologija: Varen prostor in uvodne igre. Dinamika svetovne kavarne	5
4.	Vrednotenje: Zaključek delavnice	8
5.	Umetniška dela kot izhodišče za razpravo	9
6.	Reference in dodatni viri	59

Uvod

O spolu, družbeni moči in patriarhatu

Patriarhat je družbeni sistem, ki predpisuje specifične binarne odnose med spoloma in nepravilno porazdelitev moči med njima. Moške spreminja v ljudi s krhko identiteto, ki jo je treba nenehno utrjevati z »možatostjo«: oklepom, povezanim z nasiljem, močjo, tekmovalnostjo, neomejeno spolno močjo ali nevarno igro izigravanja zakonov in pravil. Ta nenehna zahteva jih vodi v spogledovanje z nevarnostjo in agresijo, združeno s samopotrjevanjem s pomočjo zanikanja in podrejanja žensk ali drugih skupin, ki jih dojemajo kot tekmece ali objekte za uporabo. Podobno tudi ženske odraščajo ob predstavah o tem, kakšna naj bi »ženstvena« ženska bila in kakšna naj ne bi bila. Visoki lepotni ideali, zahteva po popolnosti in ugajanju partnerju, nemogoč splet zapeljivosti in skromnosti, spolna razpoložljivost, zahteva po prevzemanju odgovornosti za nasilje, naperjeno proti njim, obvezno materinstvo, žrtvovanje za partnerja in otroke, stalna in neplačana odgovornost za družinsko delo in skrb, odvisnost ... – vse to je povezano z razvrednoteno družbeno podobo tega, kar velja za »žensko«.

»Ženskost« se povezuje z zasebno sfero in iracionalnostjo kot nasprotjem »možate« javne sfere in racionalnosti. Posledično se za ženskami izgublajo ali namerno brišejo vse sledi v zgodovini kulture, znanosti, gospodarstva, politike in izobraževanja; zaradi te delitve se ženske enači s telesnostjo in dojemajo kot spolni objekt za moško potrošnjo; zato ženske za enako delo prejemajo nižje dohodke, njihovo delo zunaj družinskih okvirov pa je manj spoštovano; zato so v javni sferi še danes podzastopane.

Ta priročnik se naslanja na vizualna umetniška dela, ki so jih izbrale mladi na več delavnicah. Vsako od njih lahko sproži razpravo o tem, kako sta konstruirani moškost in ženskost, kako binarna spolna delitev zaznamuje naše dojemanje sveta in razumevanje vloge žensk in moških (in vsem ostalih) v njem ter kako vse to povzroča čustveno napetost in bolečino. Priročnik želi mladim ponuditi orodja, s katerimi se bodo lažje izoblikovali v svobodna bitja, ki spoštujejo raznolikost in multikulturalnost ter gojijo kritično mišljenje.

Kako uporabljati ta priročnik

Knjižica pred vami vsebuje klasična in sodobna umetniška dela ter iztočnice za razpravo o številnih vprašanjih, povezanih s spolom in družbeno močjo. V njej najdete tudi nasvete in smernice za ustvarjanje prostorov, v katerih vladata zaupanje in samozavest; varnih prostorov, v katerih lahko mladi z vidika spola zastavljajo vprašanja o umetniških delih ter tako načnejo razpravo o spolih in neenakih razmerjih moči med njimi.

Knjižica je namenjena mladinskim delavkam*, moderatorkam pogovorov in delavnic, likovnim in socialnim pedagoginjam, socialnim delavkam ter vsem drugim, ki delajo z mladimi. Uporablja jo lahko vsakdo, ki želi sprožiti razpravo o vprašanjih, povezanih s spoli in razmerji moči med njimi. Vizualna umetniška dela (in umetnost nasploh) nam lahko odprejo nove perspektive in pomagajo videti drugače. Nastavljajo nam ogledalo, ob katerem se sprašujemo, kaj vidimo mi in kaj vidijo drugi. Vprašanja, kot so »Kdo sme gledati?«, »Kdo gleda in kdo je izpostavljen pogledu?«, »Kdo je predmet motrenja in razmišljanja?«, bodo sestavni del te knjižice. Vodila nas bodo k ponovnemu razmisleku ne le o kanonu umetnostne zgodovine in muzejev, temveč tudi o našem lastnem pogledu in predstavah, ki jih nezavedno ustvarjamo same.

Priročnik je zasnovan tako, da podobe, ki vam jih predstavljamo, lahko uporabite za spodbuditev razprave. Pri vsakem umetniškem delu so navedene osnovne informacije o njegovi avtorici ter času in kraju, v katerem je nastalo. Dela spremlja osebna pripoved, ki moderatorkam pomaga usmerjati razpravo. Ob vsakem umetniškem delu so nato zastavljena vprašanja, ki lahko izzovejo razpravo ali spodbudijo razmislek.

Umetniška dela je na participativen način izbrala mladina iz različnih delov Evrope. Prav mladina je torej tista, ki je ocenila, da lahko te podobe spodbudijo razpravo ali omogočijo analizo. Zavedamo se, da je izbor evropocentričen, zato bralke vabimo, da nabor podob razširijo z umetniškimi deli, ki prihajajo od drugod. To bo nedvomno obogatilo naš izbor, ki bo postal bolj raznolik in vključujoč.

OPOMBA: Delavnice so bile namenjene tako mladim moškim kot ženskam, saj smo si želeli, da bi o spolu razmišljali z obeh zornih kotov in bi nato oba skušali dekonstruirati**. Ker pa so se delavnic udeležile predvsem ženske, je bila večina vprašanj in razmišljanj povezana z dekonstrukcijo koncepta spola z vidika žensk in specifično osredotočena na dekonstrukcijo ženskega spola. Podobno so se vprašanja o moči vrtela okoli nepravilne porazdelitve družbene moči, ki ženskam preprečuje doseganje družbene, ekonomske in politične enakosti, pa tudi okoli mehanizmov opolnomočenja. Toda vemo, da patriarhat omejuje vse ljudi, naj se opredeljujejo binarno (kot moški in ženske) ali nebinarno (npr. kot trans osebe). Zato je treba dekonstruirati tudi moškost in njeno povezovanje z individualnostjo, nasiljem in tekmovalnostjo, s tem pa ponovno uveljaviti sposobnost moških, da skrbijo za druge in ustvarjajo enakopravne odnose.

Ta izobraževalni priročnik je pripravilo pet organizacij, članic projekta strateškega partnerstva POWER: DADAU De l'art et D'autre (Francija), MOH (Italija), Mesto žensk (Slovenija), Elan Interculturel (Francija), EARTDI, Universidad Complutense de Madrid (Španija). Koordiniral ga je EARTDI, Universidad Complutense de Madrid (Španija).

*V priročniku uporabljeni izrazi, zapisani v slovnični obliki ženskega spola, so uporabljeni kot nevtralni in veljajo enakovredno za vse spole.

**Dekonstrukcija je pojem francoskega filozofa Jacquesa Derridaja. Tako je poimenoval filozofsko metodo, ki sloni na natančni analizi stvarnega pomena besedil, podob ipd. ter iskanju manj opaznih vsebin in notranjih problemov, ki lahko kažejo na njihov drugotni pomen.

Cilji

1. Ponuditi mladim ustvarjalne in privlačne načine za razumevanje konceptov, povezanih s spolom.
2. Ozaveščati, kako je spol povezan z družbeno močjo: kako ljudje zaradi svoje spolne identitete še danes doživljajo diskriminacijo in zatiranje.
3. Opolnomočiti mladino, da na varen in ustvarjalen način razvijajo svojo spolno identiteto ter se pogumno soočajo z izzivi in oblikami zatiranja, povezanimi z njihovo spolno identiteto.
4. Krepiti razumevanje, sočutje in solidarnost do ljudi, ki se istovetijo z različnimi spoli in spolnimi usmerjenostmi, da bi lahko ukrepale proti zatiranju, ki ga doživljajo. Pridobiti orodja za razpravljanje o neenakostih in izzivih, povezanih s spolom.
5. Ponuditi mladinskim delavkam in vsem drugim, ki delajo z mladino, celovit priročnik za varno in zanimivo obravnavo vprašanj, povezanih s spolom in družbeno močjo.

Priročnik sloni na tridelni metodi, ki je neformalna, participativna in temelji na umetnosti. Umetniška dela so večpomenska in dvoumna, zato dopuščajo različne pristope ter lahko pomagajo pri vizualizaciji tematik in obravnavi problemov na nepristranski način. Neformalni in participativni pristop poudarja izkušnje in aktivno sodelovanje mladih pri oblikovanju novih, alternativnih pristopov h konfliktom in soočanju s spolno diskriminacijo.

Priročnik je namenjen mladinskim delavkam in vsem drugim, ki delajo z mladino. Spodbuja jih k spoštovanju in aktivnemu poslušanju. Pozornost usmerja na to, kar mladina opazi, a tudi na to, česar ne opazi v umetniških delih, ter na načine, kako mladina umetniška dela povezuje s spolom, družbeno močjo in opolnomočenjem. Gre za iskanje vizualnih in umetniških odzivov, ki vodijo v nove podobe in zgodbe, o katerih govori mladina.

Prvi korak: ustvarjanje varnega prostora z uvodnimi igrami

Na samem začetku priporočamo ustvarjanje varnega prostora z uvodnimi igrami in ozaveščanjem telesa. Svetujemo tudi, da posežete po metodi svetovne kavarne (World Café Method), ki spodbuja sodelovanje.

Nekaj nasvetov za ustvarjanje varnega prostora:

- Delavnico začnite z gledališko igro krog zaupanja. Skupina naj se sprosti s pomočjo gibanja. Spoštovati je treba mnenje vseh, njihove zgodbe pa morajo ostati znotraj delavnice.
- Začnite z gibalnimi vajami, s katerimi boste ozavestile in sprostile svoje telo ter se tako počutile bolj povezane. Nekaj časa namenite ogledu umetniških del in dovolite, da na dan privrejo spontani komentarji. Tako bo pogovor bolj tekel. Moderatorica lahko nato pojasni metodologijo: pogovor, poslušanje, spoštovanje, sočutje in trud, da (p)ostanemo odprti za predloge drugih in da vedno skupno dosegamo dogovor o odločitvi – to so zelo pomembni elementi, ki jih je treba upoštevati. Vse udeleženske so enakopravne.
- Pred delavnico lahko zapišete pravila, po katerih se boste ravnale, da bi ustvarile in ohranile varen prostor. Seveda prej udeleženske vprašajte, ali želijo v »pravilnik« o varnosti dodati kaj svojega. Spodaj je nekaj primerov pravil, ki jih je treba upoštevati:
 - Govor: pazite na tok govora in ga ne prekinjajte.
 - Zaupnost: prvo pravilo kluba je, da se o klubu ne govori.
 - Dovolite si postavljati vprašanja, delati »napake« in se jih zavedati.
 - Pogovorite se o lastnih izkušnjah.
 - Aktivno poslušajte, ne sodite čustev – ne čustev drugih udeleženk, ne svojih lastnih.
 - Če ste rekly kaj žaljivega, ne obračajte krivde na drugo.
 - Ob neprijetnih komentarjih ostanite človeške/dobrotljive.
 - Če čutite, da se v vas skrivajo stereotipi in predsodki, opozorite skupino.

Uvodne igre

Pomembno je, da delavnico začnete z uvodnimi igrami, kratkimi predstavitvami ali ogrevalnimi aktivnostmi, ki udeleženkam omogočijo, da se sprostijo ter se počutijo udobno in varno. Začnite z nekaj predstavitvami in ogrevalnimi dejavnostmi. Nekaj primerov:

- Vsaka članica skupine se v krogu predstavi s svojim gibom/telesno držo.
- Vsaka članica skupine pove svoje ime in se odloči, kako ga bodo drugi člani skupine ponovili: zakričali, zapeli ali zašepetali.
- Druga možnost: Delavnico začnete z gledališkim krogom zaupanja. Skupino lahko sprostite z gibanjem. Udeleženke prosite, naj naredijo preproste sprostivne aktivnosti in dihalne vaje, da se pred delavnico umirijo.
- Tretja možnost: Ozaveščanje telesa s prostim raztezanjem v krogu z zvokom ali brez njega. Prosto gibanje po prostoru, pri čemer spreminjate smer in hitrost, je lahko zelo dobra vaja. Ustavite se in na alternativen način vzpostavite vizualni stik z ljudmi, ki so blizu ali daleč od nas. Gibanje lahko nadaljujete, se nato ustavite, zaprete oči in trikrat globoko vdihnete. Nato vse druga za drugo odprejo oči in se postavijo za mizo, ki jim je najbližje. Nato se delavnica lahko prične.
- Tri mize z umetniškimi deli so lahko že vnaprej postavljene, pripravljene za razpravo o pojmih, kot so spol, moč in opolnomočenje. Skupine se oblikujejo naključno, iz ljudi, ki so se posedli za isto mizo. Skupine po 2–3 osebe izberejo eno od umetniških del, ki ga bodo predstavile s svojimi telesi, preostale udeleženke pa morajo ugotoviti, za katero sliko gre. Na ta način se udeleženke lažje vživijo v delavnico. Predstavitve izhodiščnih umetniških del lahko med udeleženkami poteka na interaktiven in igriv način.

Dinamika svetovne kavarne (*)

Pogovor v svetovni kavarni je način načrtnega ustvarjanja mreže pogovorov o pomembnih vprašanjih. Gre za ustvarjalni proces, ki vodi k skupnemu dialogu, v katerem se izmenjuje znanje in ustvarjajo možnosti za ukrepanje. Metodologija svetovne kavarne je proces človeškega, toplega in smiselnega pogovora, ki ljudem omogoča, da v prijetnem in prijaznem okolju, ki spominja na kavarno, razpravljajo o pomembnih vprašanjih, razvijajo ideje, dosegajo sporazume ter si utirajo ustvarjalne in inovativne poti delovanja.

Svetovna kavarna sestoji iz pogovorov za mizo, v skupinah po 4–6 ljudi, ki nekaj časa sočasno analizirajo določeno temo ali vprašanje. Ko zaključijo z enim vprašanjem, se udeleženske presedejo za drugo mizo in nadaljujejo razpravo z drugimi udeleženkami in tako naprej, dokler niso obravnavane vse predlagane teme.

Po kratki pojasnilu dinamike (Kaj bomo počeli?) lahko moderatorke udeleženske razvrstijo v tri skupine po pet ljudi. Vsaki skupini dodelijo enega od treh konceptov, ki jih bodo raziskovali (družbena moč, spol, opolnomočenje). Moderatorke so že pred začetkom delavnice postavile poljubno število natisnjenih reprodukcij umetniških del s priloženim opisom (enake slike na vsako mizo).

Ideja je sledeča:

a) Pri vsaki mizi sprožite razpravo o umetniških delih in konceptih, pri čemer sledite vprašanjem za spodbujanje razprave:

- Kaj vam sugerirajo slike?
- S kakšno podobo ali katerim vprašanjem povežete sliko?
- Razprava o tej temi (10 minut).

Rotacija: ena oseba ostane pri mizi, ostale se bodo presedle k drugi mizi.
Postopek ponovite še dvakrat.

b) Čas za razmislek

- Povzetek glavnih idej. Če imate čas, lahko glavne ideje, ki so se pojavile na delavnici, prikažete z vizualnim diagramom z uporabo digitalne table Jamboard (pri spletnih delavnicah) ali pa na papirju za flipchart tablo (pri delavnicah v živo).

(*)To metodologijo sta razvila mehiška avtorja Juanita Brown in David Isaacs. Od leta 2005 se uporablja v najrazličnejših okoljih, z različnimi starostnimi skupinami, različnimi kulturami, za različne namene na različnih koncih sveta. Svetovno kavarno je uporabilo na stotine skupin, vključno z velikimi korporacijami, nevladnimi organizacijami, javnimi zavodi ter skupnostnimi in izobraževalnimi organizacijami po vsem svetu (De la Mata, 2012. »Metodologías para la innovación social: el World Café Por Guadalupe de la Mata«. 8. 2. 2012. <https://innovationforsocialchange.org/metodologias-para-la-innovacion-social-el-world-cafe/>).

Zaključek delavnice

Delavnice ne smemo nikoli zaključiti na hitro, ker se pač čas izteka. Udeleženk ne smemo nikoli pustiti z neizrečenimi besedami, sploh če so prevzete od čustev ali pa če doživljajo trenutke medsebojnega zaupanja. Delavnice je treba zaključiti z občutkom, nežno, tako da si lahko udeleženke izmenjajo informacije o skupini in moderatorki ter se nato ponovno povežejo z »zunanjim svetom« in vsakdanjim življenjem.

Uporabimo lahko naslednje vaje:

-Delavnico zaključimo s »krogom občutkov«. V ta krog vse udeleženke vržejo vse slabe besede, ki so zaznamovala njihova življenja. Tako se na simboličen način znebijo negativnih čustev.

-Pri vseh treh mizah prostovoljna članica iz vsake skupine vstane in pove, na kakšen način je skupina izbrala podobe in postavila vprašanja.

-Delavnico lahko zaključimo tudi s predstavitvami panelnih razprav. S tem damo udeleženkam dovolj prostora in časa, da podajo komentarje in si izmenjajo mnenja.

Umetniška dela kot izhodišče za razpravo

Izbor umetniških del, predstavljenih v tej knjižici, je rezultat sodelovanja s skupinami 15–20 mladih, starih od 18 do 30 let, iz Madrida, Pariza, Barija in Ljubljane. Približno 100 mladih je skupaj izbralo te podobe, s katerimi lahko obravnavamo različne vidike spola: kako je spol konstruiran – ali dekonstruiran – in kaj pomeni.

Na treh delavnicah, ki so v skupnem seštevku trajale devet ur, je mladina v skupinah razmišljala o tem, kako se je spremenil koncept družbenega spola v odnosu do biološkega spola, o razmerju med binarnim in nebinarnim dojetjem spolov, o normativnosti družbenega spola in priučenih vlogah, predvsem pa o nelagodju, ki ji ga vse to povzroča in ji preprečuje, da bi bila resnično svobodna in enakopravna. Umetniška dela, ki so jih izbrali, so jim pomagala razmisliti o tem, kako je konstruiran pogled na moškega in žensko, kako se te poglede naučimo dekonstruirati ter ustvariti nove podobe, ki bodo govorile o osvoboditvi in opolnomočenju.

Zaradi večpomenskosti umetniških del se nekatera med njimi povezujejo z več obravnavanimi pojmi (spol, družbena moč, opolnomočenje). Takšna je *Ženska v črnem* v operi avtorice Mary Cassatt – ta se navezuje na vse tri pojme –, ali pa na primer *Razjarjena ženska* Pietra Huysa. Da se podobe ne bi ponavljale, smo k nekaterim delom dodale vprašanja, ki se hkrati nanašajo na spol, moč in opolnomočenje. Upamo, da vam bodo vprašanja zanimiva in da vam bodo koristila pri spodbujanju skupnega razmisleka na delavnicah.

Priročnik ima enotno strukturo:

1. Reprodukcijska umetniškega dela
2. Splošne informacije o umetniškem delu
3. Opis umetniškega dela, ki se lahko uporabi kadarkoli tekom delavnice kot iztočnica za razmislek ali razpravo
4. Vprašanja, ki lahko v povezavi z umetniškim delom med mladimi sprožijo razpravo in izzovejo različna stališča in razprave

IZBRANA UMETNIŠKA DELA ZA RAZPRAVO O SPOLNIH

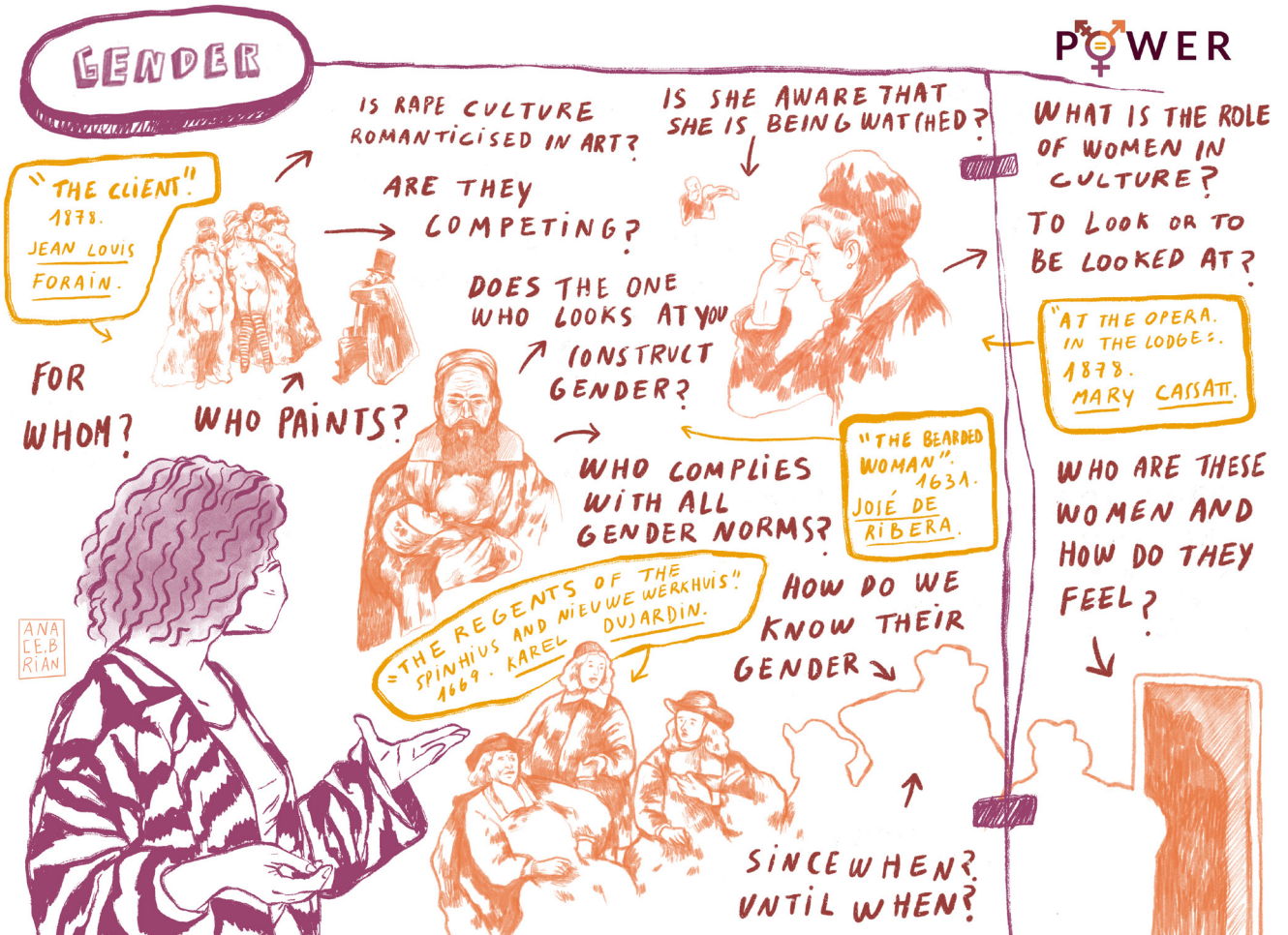

Image 1
10

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Čarovnik z otoka Hiva Oa

Avtor: Paul Gauguin (1848–1903)

Leto: 1902

Lokacija: Muzej moderne in sodobne umetnosti v Liègeu

Opis

To delo je mešanica različnih motivov, ki simbolizirajo plenilstvo in izumrtje: na desni strani vidimo spokojno naravo – divjo in popolno –, v njej pa psa, ki je ujel ptico, ki je zdaj že izumrla. Na sredini je čarovnik skrivnostnega videza in androgenih potez, ki jih poudarjajo dolgi lasje in cvetje. To je Happuani, slavni čarovnik z otoka Hiva Oa (Markeški otoki), ki ga označujejo kot »Māhū«: osebo tretjega spola, ki se je rodila kot deček, a v skupnosti igra žensko vlogo in tudi zelo pomembno duhovno vlogo. Leta 1902 so bile Māhū osebe ogrožene zaradi kolonizacije katoliških duhovnikov, ki so jih demonizirali in želeli izbrisati njihove verske in kulturne funkcije. Na levi strani dve ženski s pokrito glavo gledata čarovnika. Zdita se prestrašeni, a hkrati očarani nad njim.

Paula Gauguina lahko štejemo za umetnika, ki išče »eksotična« ozemlja, ki jih je mogoče povezati s kolonializmom, ter za predhodnika primitivističnega gibanja. Vanj se umeščajo zahodni umetniki, ki zavračajo realizem, ki je takrat v modi in predstavlja industrializacijo družbe. Namesto tega se raje zgledujejo po kulturni produkciji koloniziranih držav. Poudarjajo tako imenovano »preprostost« oblik in kontraste svetlih barv, za katere menijo, da so bolj »instinktivne« oziroma »pristine«. Dela pogosto obravnavajo rasistično temo »dobrega divjaka«. Gauguin prikazuje tradicionalno markeško družbo, ki jo uničuje zahodna kolonizacija.

Vprašanja za razpravo

- Zakaj ne moremo brez ugibanja o spolu ljudi, ki jih srečujemo? Je res tako moteče, če tega ne počnemo?
- Kako lahko raznolikost spolnih identitet in spolnih usmeritev, ki obstajajo (ali so obstajale) v svetu, pokažemo brez zatekanja k dominaciji in/ali eksotizaciji?
- Kako je zahodni pogled na nebelske družbe oblikoval današnje norme in načine izražanja identitete nebelskih ljudi?

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Sveti Sebastijan
Avtor: Pietro Perugino (1448–1523)
Leto: 1495
Lokacija: Muzej Louvre

Opis

Gre za verski prizor, mučeništvo sv. Sebastijana (Boštjana). Napis v latinščini pomeni: »Vame so padle puščice.« V času preganjanja kristjanov v Rimskem cesarstvu je bil ovaden in zato obsojen, da ga privežejo na steber na Marsovem polju in ga prebodejo s puščicami. Tu je telo golo, mišičasto in sproščeno. Opazni so boki. Lahka tančica zakriva spol in ga hkrati nakazuje. V nebo je kot molitev k Bogu usmerjen nežen pogled. Pogoste upodobitve sv. Sebastijana prikazujejo bolečino njegovega mučeništva v podobi zrelega, bradatega in razgaljenega moškega. Tu pa je videti umirjen, njegovo telo je krhko, mladostno, skorajda brez sledi puščic. V njegovi podobi bi lahko zaznale izraz užitka v bolečini.

Perugino je znan po svojih verskih slikah. V slikarjevem času so verjeli, da se kuga in druge bolezni širijo po zraku s hitrostjo puščic (prenašalcev teh različnih bolezni). Sv. Sebastijan je eden od štirinajstih pomočnih svetnikov, tj. tistih, ki nudijo pomoč. Mučenec je zaščitnik pred kugo. Na tej sliki je upodobljen kot nekakšen s puščicami preboden ščit, ki varuje ljudi.

Sv. Sebastijan je na prehodu iz 19. v 20. stoletje postal gejevski ikona v literaturi (v delih pisateljev kot sta Oscar Wilde ali Walter Pater), pa tudi v fotografiji, zlasti pri Fredericku Hollandu Dayu. V osemdesetih letih 20. stoletja so ga zato videli kot priprošnjaka proti epidemiji aidsa, še zlasti v homoseksualni skupnosti. Sv. Sebastijana je mogoče razumeti kot gejevsko ikono, ker je moral skrivati nekaj, kar je bilo zanj pomembno (svojo vero), v prenesenem pomenu pa je bil razumljen kot nekdo, ki je moral skrivati svojo homoseksualnost.

Vprašanja za razpravo

- Katerega spola je oseba na sliki?
- Kako fizične lastnosti vplivajo na naše predstave o spolu?
- Kako se lahko verska ikona spremeni v gejevsko ikono?
- Kako lahko človek živi s svojo vero in homoseksualnostjo, če je njegova religija homofobična?
- Našo identiteto določajo pogledi drugih ljudi. Kako je mogoče preseči te poglede in identiteto, ki nam jo pripisujejo?

Image 3

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Mleko, rok trajanja 3 dni

Avtor: Adrijana Maraž (1931–2015)

Leto: 1971

Lokacija: Umetnostna galerija Artes, Nova Gorica

Opis

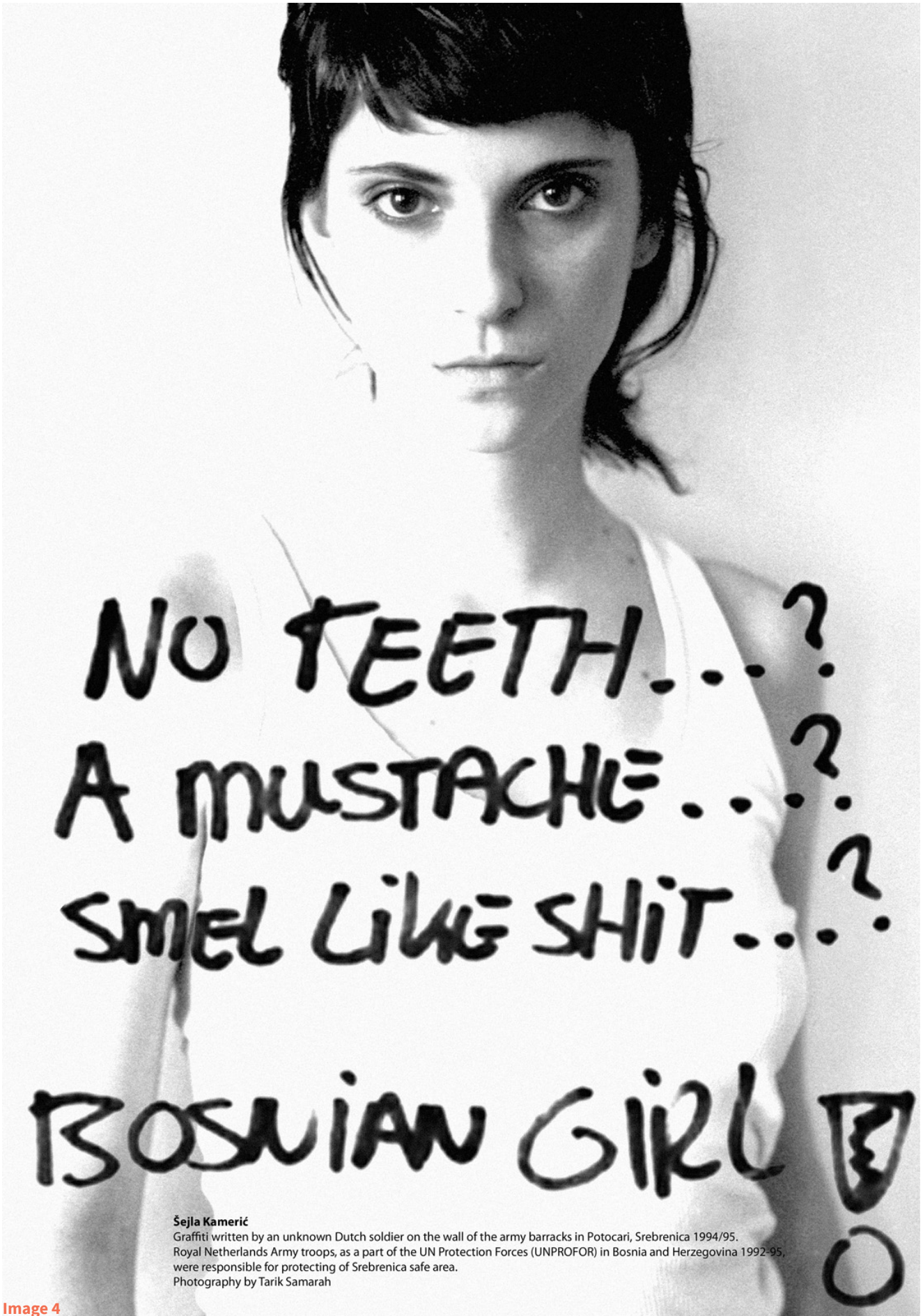
Adrijana Maraž je bila članica ljubljanske grafične šole in žena priznanega jugoslovanskega umetnika v času, ko je bila grafika zaradi prispevkov kustosa Zorana Kržišnika v polnem razcvetu. Znotraj te skupine je Maraževa zelo subtilno predstavila ženski pogled na svet. Čeprav je vse življenje ostala v senci svojega moža (podobno kot Lee Krasner v Pollockovi senci, Camille Claudel v Rodinovi, Frida Khalo v senci Diega Rivere itd.), je njeno delo zaradi prikrite simbolike, ki razkriva občutja ženske v patriarhalni družbi, zanimivo še danes. Ženska telesa upodablja kot kose pohištva, vrečke mesa ali mleka s kratkim rokom trajanja.

Pogosto svoje telo vrednotimo po tem, v kolikšni meri je privlačno drugim, kako ga vidijo druge, kako se nanj odzivajo. Občutek lastne manjvrednosti je pogosto povezan prav z dojemanjem lastnega telesa. Nadzor nad telesom je ena najpogostejših in najučinkovitejših praks sistemov nadzora, tako znotraj nacionalnih in verskih skupnosti kot manj formalnih skupin. Ženske so pogosto žrtve takšnega zunanega nadzora nad telesom. Primeri vključujejo vezavo stopal na Kitajskem, genitalno pohabljanje v Afriki, pokrivanje las ali obraza v krščanski in muslimanski kulturi, vsiljevanje ideala vitkega telesa potrošnicam v kapitalističnih deželah, nadzorovanje poraščenosti ipd. Maraževa izraža občutek ujetosti s prikazovanjem telesa kot uporabnega predmeta.

Vprašanja za razpravo

- Katero funkcijo v družbi – poleg reproduktivne – opravljajo ženske?
- Zakaj dojemamo konec obdobja plodnosti kot iztek »datuma veljavnosti« ženske?
- Zakaj staro žensko dojemamo kot žensko, ki ji je »potekel rok trajanja«? Zakaj tudi starih moških ne dojemamo tako?
- Ali je materinstvo pogoj za to, da ženska šteje kot »prava ženska«? Kaj pa, če ne more ali noče roditi otrok? Ali je močno zakoreninjene vloge žensk, zlasti materinstvo v družbi res nemogoče spremeniti?
- V kolikšni meri nas določa naš (biološki) spol?

Sejla Kamerić
Graffiti written by an unknown Dutch soldier on the wall of the army barracks in Potocari, Srebrenica 1994/95.
Royal Netherlands Army troops, as a part of the UN Protection Forces (UNPROFOR) in Bosnia and Herzegovina 1992-95,
were responsible for protecting of Srebrenica safe area.
Photography by Tarik Samarah

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Bosansko dekle

Avtor: Šejla Kamerić (1976)

Leto: 2003

Lokacija: Muzej sodobne umetnosti Metelkova (MSUM) Ljubljana

Opis

Šejla Kamerić je leta 2003 začela širšo javno akcijo razdeljevanja razglednic, nameščanja posterjev in jumbo plakatov, ki razkrivajo diskriminacijo. Uporabila je podobo mlade ženske (svoj avtoportret), ki gleda naravnost v občinstvo, in jo prekrila z grafitom anonimnega nizozemskega vojaka iz let 1994/95, pripadnika UNPROFOR-ja, ki je imel nalogo, da skrbi za varnost na območju Srebrenice. Podoba, zaznamovana z žaljivimi besedami, izraža večplastno identiteto, ko je žrtev vojne (posilstva, genocida) še dodatno zaznamovana s predsodki tistih, ki naj bi jo ščitili. Umetnica je tudi sama preživela vojno v Bosni, ki se je začela pri njenih šestnajstih letih. Njeno delo močno zaznamujeje protivojne vsebine. Ena od kopij Bosanskega dekleta je del stalne zbirke spominskega centra Potočari pri Srebrenici v Bosni.

Živimo v obdobju, ko so v porastu populistična ekskluzivistična gibanja in številni predsodki do drugih kultur. Ti so se med begunsko krizo, ki so jo povzročili številni vojni spopadi, še poslabšali. Žrtve predsodkov so pogosto najbolj ranljive osebe, in sicer ženske, otroci, gibalno ovirane osebe ipd. Grozljiv primer obračunavanja z ženskami (množičnega posilstvanja in pobijanja) z namenom ponižanja celotnega naroda se je zgodil prav med vojno v Bosni. Nesprejemljivo je, da so žrtve vojne prisiljene doživljati še dodatno diskriminacijo prav tam, kjer naj bi našle zatočišče in varnost.

Vprašanja za razpravo

- Kakšne občutke vzbudi v nas kontrast med lepo žensko in grdimi besedami, ki so napisane?
- Kako se med vojno spremenijo razmerja moči?
- Kakšne so usode migrantk, ki se kljub vsem nevarnostim odločijo, da bodo poskusile prepotovati pot do Evropske unije?
- Kako lahko ženske, ki so preživele nasilje in zlorabo, znova zaživijo polno življenje? Na koga ali kaj se lahko pri tem oprejo?
- Kaj bi lahko storile države, da bi ustavile grozote, ki jih v vojnah doživljajo civilistke?

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Regenti v Spinhuisu in Nieuwe Werkhuisu

Avtor: Karel Dujardin (1626–1678)

Leto: 1669

Lokacija: Rijksmuseum, Amsterdam

Opis

Skupinski portret regentov v Spinhuisu in Nieuwe Werkhuisu v Amsterdamu leta 1669. Služabnik, ki prinese pismo, začasno prekine sestanek. Ostalih šest moških predstavlja regente ženskega popravnega doma. Vidimo jih, kako sedijo ali stojijo za mizo pred steno, na kateri so reliefi alegoričnih ženskih figur. Ženske, ki so bile tam zaprte zaradi kraje, prostitucije ali beračenja, so večino dneva delale v predilnici. Takšne ustanove so upravljali premožni državljani, kot so ti gospodje. Na ta način se je ohranjal državljanski mir.

Kljub temu, da gre za ustanovo za ženske, sta na sliki le dve ženski. Na njej ni nobene regentke. Obstaja delo drugega avtorja, Jana de Baena, iz leta 1664, z isto tematiko. Prikazuje sedem regentk: pet moških in dve ženski. Oblast imajo moški, oblečeni v črno barvo, ki jo običajno povezujemo z avtoriteto. Eden od njih izzivalno gleda v gledalko. Ženske so naslikane v ozadju in simbolizirajo suženjstvo ter podrejenost.

Vprašanja za razpravo

- Kje so na sliki upodobljene ženske?
- Ženske, upodobljene na steni, so delno gole, upodobljeni moški pa so oblečeni. Poskusite si predstavljati obratno situacijo. Ali vas šokira? Kaj bi si mislile, če bi bilo ravno obratno? Ali smo navajene gledati gole moške?
- Kdo ohranja spolne vloge take, kot so? Kako to počne?
- Za koga je bilo to delo naslikano?

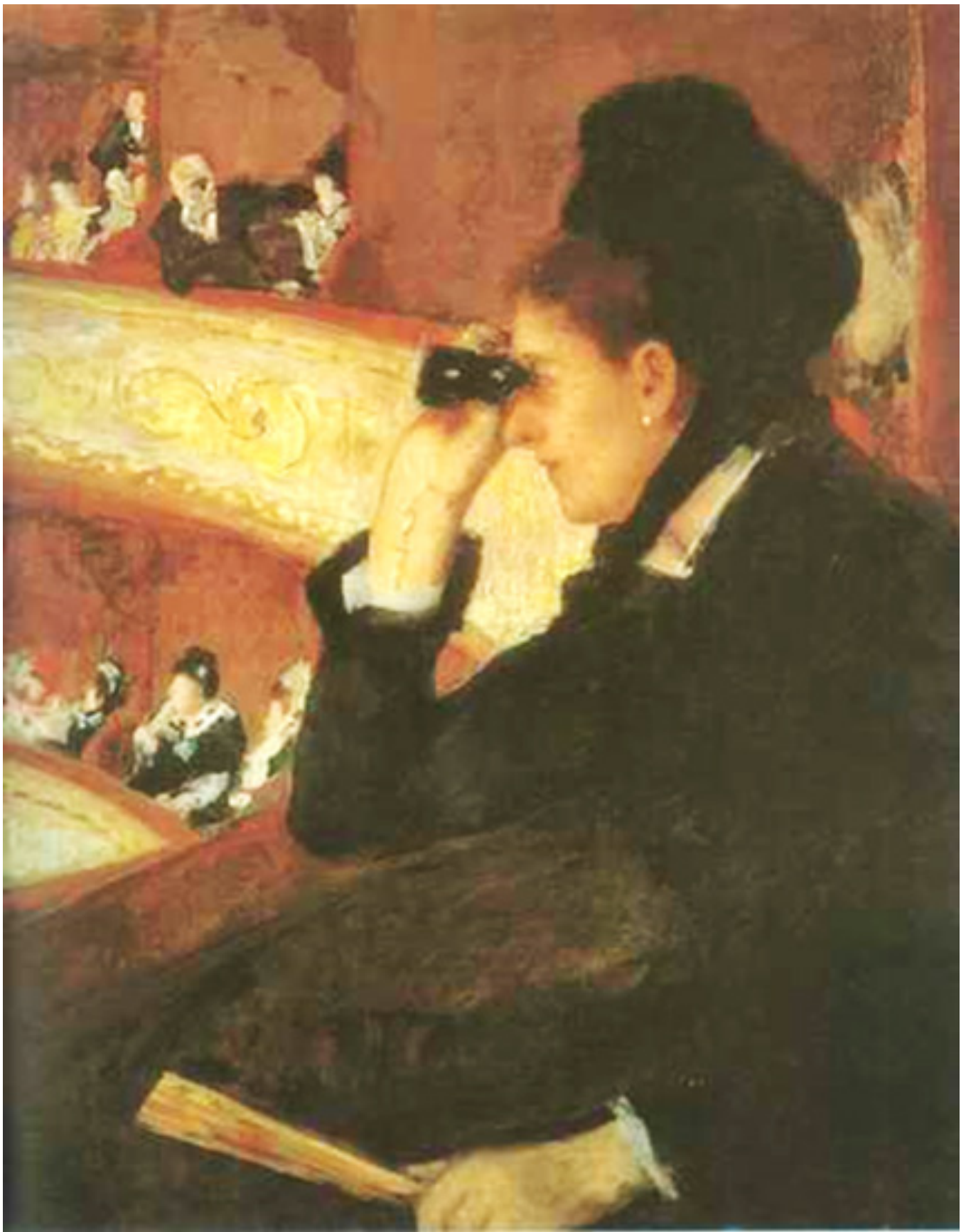

Image 6
20

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Ženska v črnem v operi

Avtor: Mary Cassatt (1844–1926)

Leto: 1878

Lokacija: Muzej lepih umetnosti, Boston

Opis

Pogled je v slikarstvu in umetnostni zgodovini zelo pomemben. Pogledi in gledanje nasploh so od nekdaj pripadali moškim, medtem ko naj bi bile ženske »gledane« (gl. knjigo Johna Bergerja Načini gledanja). Tukaj lahko vidimo dva pogleda: pogled ženske, ki gleda opero, in pogled moškega, ki gleda žensko. Seznanite se tudi s študijo Susan Sontag O fotografiji, v kateri avtorica razmišlja o gledanju in fotografiranju kot načinu ozaveščanja lastne realnosti.

Ženske so lahko hodile v opero, vendar tja praviloma niso smele brez spremstva. Del opernega doživljanja je bilo razkazovanje – ženske so bile v enaki meri (ali celo bolj) predmet moške pozornosti kot opera. Slike Mary Cassatt, ki upodabljajo ženske in dekleta v operi, izzivajo pasivno podobo ženske, prikazane kot del spektakla, namenjenega moškemu opazovanju. To lahko vidimo na sliki Ženska v črnem v operi, ki predstavlja odziv Cassattove na del nekega drugega umetnika. Pri njej je portretiranka strogega videza v črnem brez spremstva in nedvomno v vlogi gledalca, saj pred očmi drži operni daljnogled. Bodite pozorni tudi na simboliko zaprte pahljače v njeni levi roki (pahljača je bila ženski »instrument«, poseben jezik, ki je bil bolj prefinjen kot govorjenje). V ozadju vidimo nejasno naslikanega moškega, ki strmi v žensko, čeprav ni videti, da bi ona z obleko vzbujala kakršnokoli pozornost; črna barva je bila tudi barva žalovanja. Pravzaprav je tako podobna ženski na sliki Branje časopisa Le Figaro (1878), da bi lahko rekli, da je to avtoportret umetnice. Kaj bi bila lahko boljša predstavitev umetnice, kot da se pokaže, kako skozi operni daljnogled napeto gleda umetnino pred sabo?

Mary Cassatt, ki je bila tudi sama »nova ženska«, je ustvarila prelomne slike žensk, ki so bile v določenih pogledih prav tako »nove ženske«, čeprav niso ustrezale stereotipu. To postane razvidno iz poglobljene analize slike Branje časopisa Le Figaro, na kateri Cassattova prikazuje samostojno starejšo žensko, ki bere časopis. Nič na sliki ne nakazuje, da bi bila ta ženska tudi mati. Namesto tega poudarja značilnosti, ki postanejo izjemne, če jih primerjamo z običajnimi predstavami o ženskah v tistem času, npr. njeno ukvarjanje z branjem kot intelektualno dejavnostjo in zlasti dejstvo, da bere časopis, kar so takrat imeli za moško dejavnost. Slika gospe z očali, ki bere časopis, je bila v času nastanka zelo odmevna v krogih, ki so zagovarjali pravice žensk do znanja, izobrazbe in razvijanja intelektualnih sposobnosti.

(Vir: <https://www.radford.edu/rbarris/Women%20and%20art/amerwom05/marycassatt.html>.)

Vir: https://www.researchgate.net/publication/327684040_Cassatt's_Singular_Women_Reading_Le_Figaro_and_the_Older_New_Woman.)

Vprašanja za razpravo

- Ali se ženska na sliki zaveda, da jo gledajo?
- Kako se ženske počutijo, ko so opazovane? Kako se počutijo opazovani moški?
- Ali ve kdaj opazujete druge? Če da, zakaj?
- Kaj je pomembnejše, gledati ali biti gledan? V kateri vlogi imaš večji občutek moči?
- Ali so ženske v 19. stoletju tudi opazovale druge, in če so, koga?
- Kako družbeni spol vpliva na pogled (na to, kdo opazuje in kdo je opazovan)?
- Kakšno vlogo igrajo ženske v kulturi?
- Slika prikazuje žensko v položaju moči. Zakaj je tako, če so ženske tiste, ki so običajno opazovane? Se takšne situacije še vedno dogajajo?
- Kako sta družbeni razred in spol medsebojno povezana?
- Kako umetnica vpliva na dožemanje družbenega spola?

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Posilstvo Evrope

Avtor: Tizian (1488/90–1576)

Leto: 1560–1562

Lokacija: Muzej Isabelle Stewart Gardner, Boston

Opis

Tizianovo Posilstvo Evrope, naslikano v Benetkah v šestdesetih letih 15. stoletja, je navdihnili zgodba iz Ovidovih Metamorfoz. Jupiter, kralj bogov, se, zaljubljen v Evropo, spremeni v čudovitega belega bika in se pridruži čredi, ki se pase na morski obali. Evropa, ki je v bližini s svojim spremstvom, iztegne roko in se približa čudovitemu bitju. Ker se ji zdi ukročen, se z njim na travniku igra in mu okoli rogov prepleta rože. Ko se mu igrivo povzpne na hrbet, objestni bog izkoristi priložnost, se zažene v morje ter ugrabi predmet svojih čustev, medtem ko se ga ona v strahu oklepa. Jupiter se požene čez ocean, Evropa pa se drži za rog. Ko čez ramo gleda proti obali, maha z rdečo svileno tančico, da bi pritegnila pozornost. Evropino spremstvo se burno odzove (bodite pozorni na čredo krav, ki se še vedno pase levo od njih). Tizian Evropino neposredno nevarnost utopitve dramatično prikaže tako, da v ospredje postavi grozečo, luskasto morsko pošast, prekrito z bodicami. V bližini je mali kupid na delfinu, ki lovi Evropo. Posnema njen telesni položaj, morda se iz njene hude stiske norčuje.

(Vir: Museum Isabella Stewart Gardner, Boston, <https://www.gardnermuseum.org/experience/collection/10978>.)

Vprašanja za razpravo

- Upodobitve ugrabitev so v zgodovini umetnosti zelo pogoste. Tako pogoste, da se večina ne zaveda, da gre za nasilno dejanje nad žensko oziroma ženskami. Zakaj se tega ne zavedamo?
- Se Tizian osredotoči na žensko, na posiljevalca ali na samo dejanje posilstva?
- Si lahko predstavljate, da bi bilo obratno (da bi ženske posiljevale moške)?
- Ali estetika upravičuje neetično ravnanje? Ali menite, da se lahko neetična situacija, če je prikazana na estetski način, bolje vključi v družbo? Ali lahko navedete nekaj primerov?
- Ali je upravičeno, da se osredotočamo le na estetska vprašanja, ali bi morale razmišljati tudi o tem, kaj lepa podoba predstavlja?

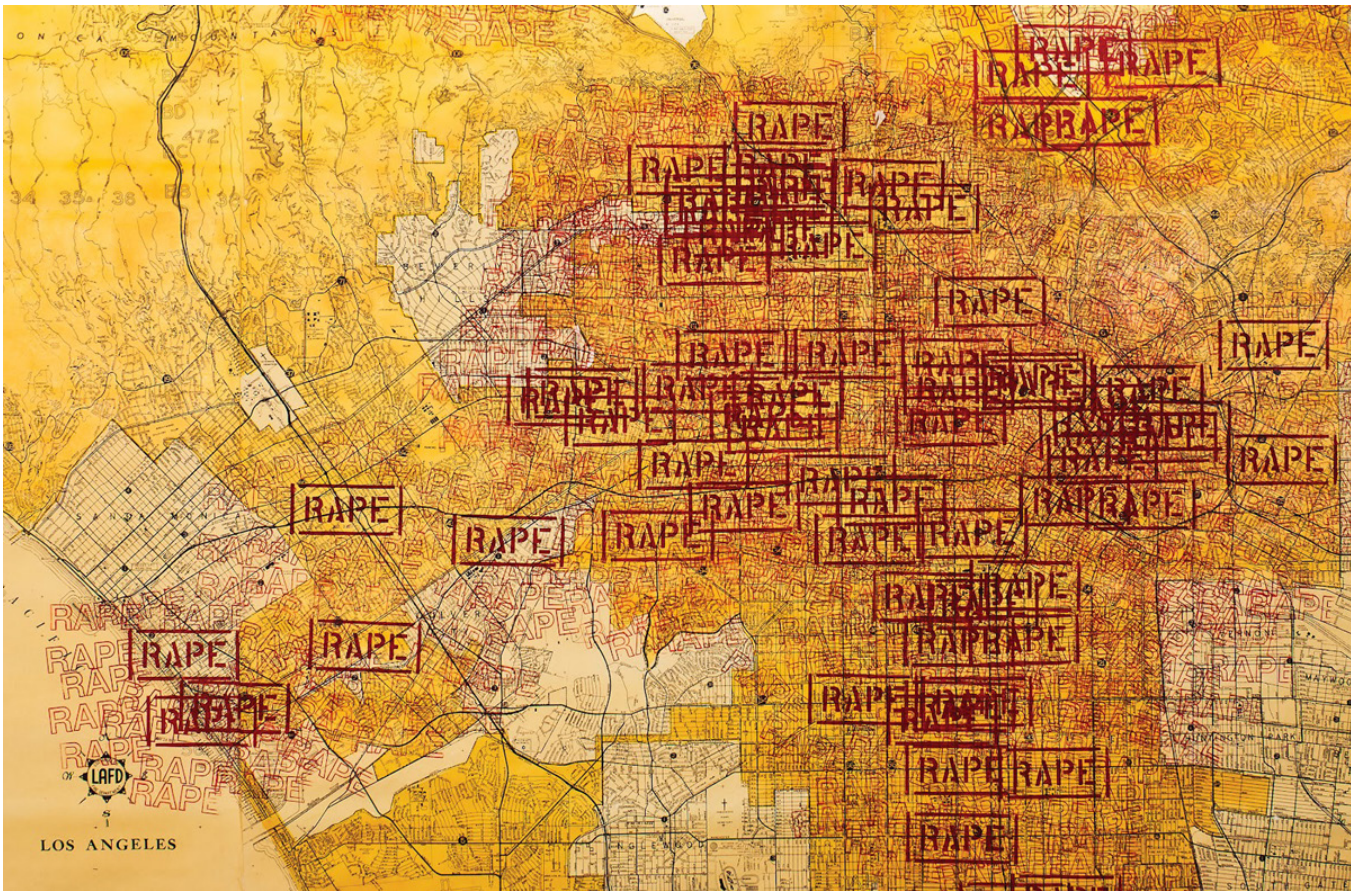

Image 8

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Trije tedni v maju

Avtor: Suzanne Lacy (1945)

Leto: 1977

Lokacija: Muzej Hammer, Los Angeles

Opis

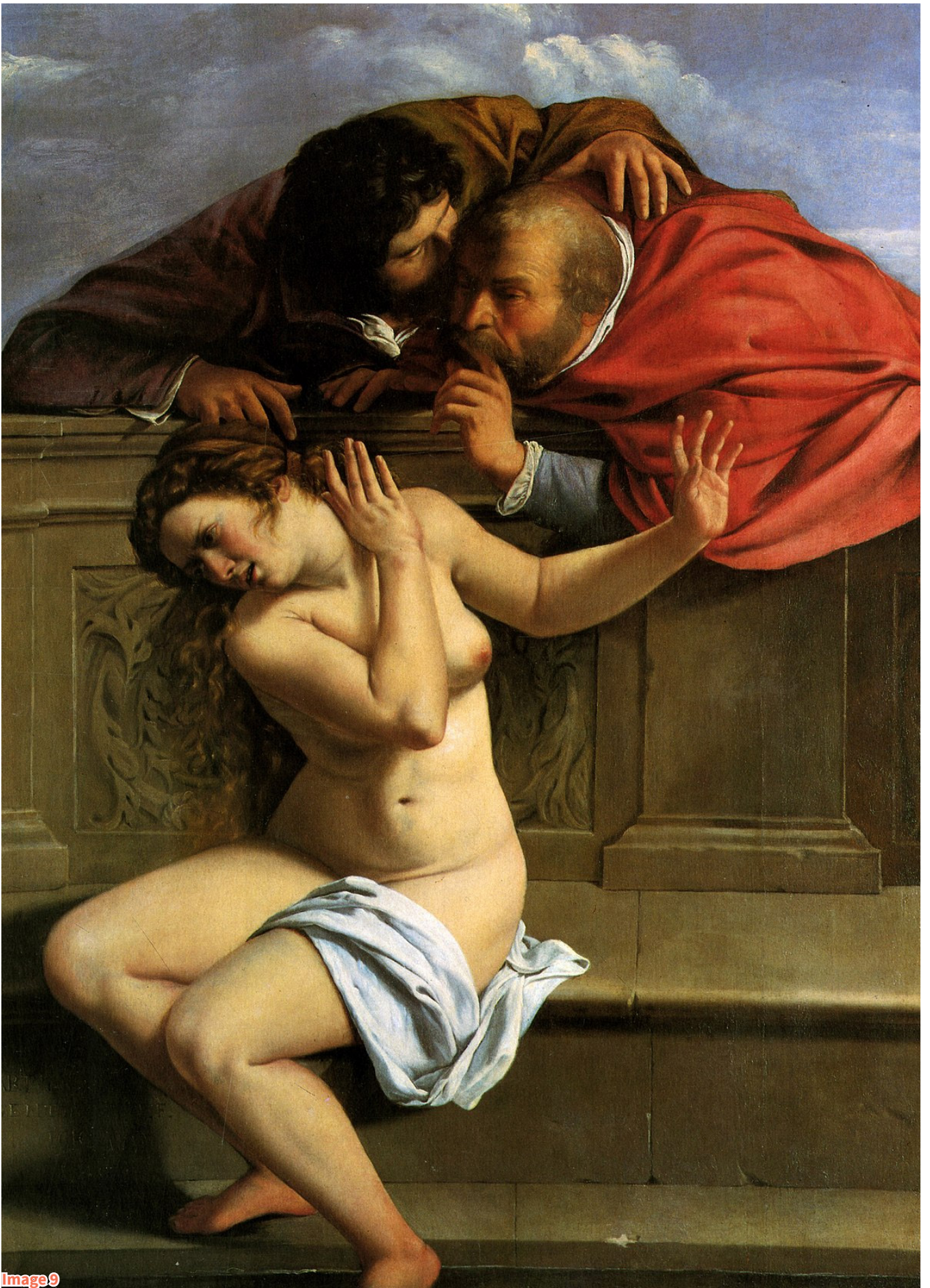
Suzanne Lacy je leta 1977 v delu Trije tedni v maju na zemljevid prijavljenih posilstev v Los Angelesu z rdečo barvno šablono odtisnila besedo RAPE (posilstvo) – z močnim rdečim tiskom za uradno prijavljena posilstva in z bolj bledimi odtisi rdečih žigov za približno devet neprijavljenih posilstev, ki se po statističnih podatkih zgodijo na vsako prijavljeno posilstvo. Po treh tednih je bil Lacyjin zlati zemljevid prekrit z rdečo mrežo napisov RAPE. Januarja 2012 je ustvarila novo različico. Obe sta izrazito moteče vznemirljivi, vendar estetsko privlačni.

“Videz teh stvari mi je bolj pomemben, kot se morda zdi, verjamem v to raven pozornosti do podrobnosti,« je Lacy leta 2012 povedala za Los Angeles Times. »Ne gre za strategijo, ampak bolj za spoznanje, da ljudi ganejo pojavi, ki so vizualno močni.”

Vprašanja za razpravo

- Čeprav beremo in poslušamo o posilstvih, nas visok delež posilstev v mestu, prikazan na sliki, preseneti. Ali menite, da artvizem – angažirana urbana umetnost v javnem prostoru – pripomore k temu, da določene resnice postanejo bolj vidne?
- Zakaj so ljudje navajeni na posilstva? Bi morali o tem govoriti kot o nečem »normalnem«?
- Ali je upravičeno, da se osredotočamo le na estetska vprašanja, ali bi morali razmišljati tudi o tem, kaj predstavlja lepa podoba?
- Ali estetika upravičuje neetično vedenje?
- Kako bi bilo, če bi žige z napisom RAPE (posilstvo) nadomestile s fotografijami žensk?
- Kako bi bila videti slika, če bi bili na njej upodobljeni posiljeni moški?

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Suzana in starca

Avtor: Artemisia Gentileschi (1593– ok. 1656)

Leto: 1610

Lokacija: Palača Weissenstein, Pommersfelden, Bavarska

Opis

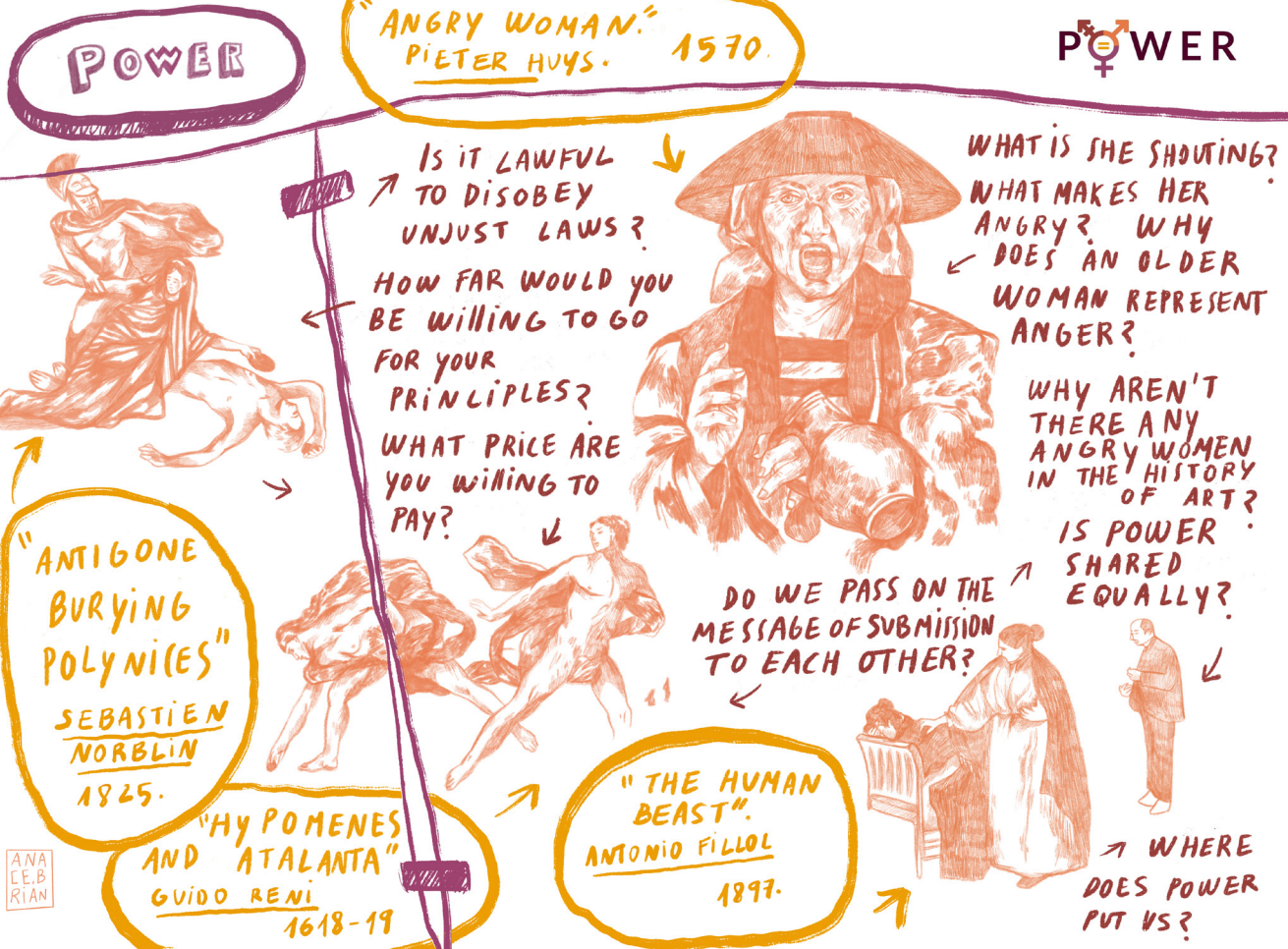
Slika upodablja svetopisemsko zgodbo iz 13. poglavja Danielove knjige v skladu z besedilom, ki ga ohranjata katoliška in pravoslavna cerkev; protestantska cerkev ga večinoma ne pozna. Na sliki sta prikazana dva starejša moška, ki oprezata za mlado poročeno žensko po imenu Suzana. Suzana je nekega dne odšla na vrt, da bi se okopala, njena gospodinja pa je v hišo pustila vstopiti dvema starcema. Starca sta opazovala Suzano in od nje zahtevala spolne usluge, ki jih je zavrnila. Grozila sta ji, da bosta uničila njen ugled, a Suzana je vztrajala. Starca sta jo lažno obtožila prešuštva – zločina, ki so ga kaznovali s smrtjo. Šele ko ju je mladi hebrejski modrec Daniel ločeno zaslišal, je opazil, da se podrobnosti v zgodbah starcev ne ujemajo. Njuni nasprotujoči si zgodbi sta razkrili neresničnost njunih pričevanj in tako očistili Suzanino ime.

Vprašanja za razpravo

- S katerim od likov v umetniškem delu se identificirate (z žensko ali z moškima)? Like poskusite primerjati z drugimi različicami Suzane in starcev (ki jih je na primer ustvaril Alessandro Allori). Ali se identificirate z istim likom?
- Ali se naš pogled spremeni, ko izvemo za spol umetnice, ki je delo ustvarila?
- Ali menite, da spol umetnice vpliva na njeno razumevanje spolnega napada?
- Ali ima lahko umetnica nevtralen pogled na svojo portretiranko? Ali ima lahko umetnica nevtralen pogled na svoje portretirance in portretiranke? Kaj za vas pomeni biti »nevtralen«? Kako moška/ženska izkušnja vpliva na način videnja in dojetanja resničnosti? Pa golota?
- Ali smo navajene, da se ženska golota v umetnosti povezuje s predmeti opazovanja? Kaj pa moška golota?
- Oblečenost in golota: ali ju obravnavamo kot oteževalno oz. olajševalno okoliščino za spolne napadalce?

IZBRANA UMETNIŠKA DELA ZA RAZPRAVO O DRUŽBENI MOČI

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Posilstvo temnopolte ženske
Avtor: Christiaen van Couwenbergh (1604–1667)
Leto: 1623
Lokacija: Muzej lepih umetnosti v Strasbourgu

Opis

Umetnik upodablja prizor posilstva s štirimi liki. Moški na levi strani se smeje ženski, ki se upira v naročju moškega, ki jo sili, da sedi na njem. Tretji moški na sliki je oblečen in zdi se, da ga navdaja groza. Temnopolta ženska je upodobljena poraščena in obupana. Njena figura je nejasna, njen pogled pa pomenljiv. V tistem času je bil ta prizor šokanten, saj prikazuje odnos med črno sužnjo in belim moškim.

Kot številne druge evropske države je bila tudi Nizozemska država, v kateri je bilo suženjstvo v porastu. Kolonializem in suženjstvo sta prispevala k temu, da je bila »druga oseba« – tista, nad katero se dominira – predstavljena kot razčlovečeno bitje. Telesa rasiziranih ljudi so bila konstruirana tako, da so legitimirala dominacijo, nasilje, izkoriščanje in erotizacijo teles. Ta tema je bila v tistem času v slikarstvu pogosto obravnavana, vendar so bila dela v devetnajstem stoletju uničena. Nad zaslužjenimi ljudmi se je izvajalo sistematično nasilje, odvzeta sta jim bili svoboda in človečnost. Tako so bile, kot je razvidno na sliki, Afričanke in njihove potomke posiljene. Po eni strani je to omogočilo več delovne sile, po drugi pa so se ta posilstva izvajala skupinsko, tako da nobenega moškega ni bilo mogoče prepoznati kot očeta potencialnega otroka (bratstvo v nasilju).

Vprašanja za razpravo

- Ali na sliki vidite znake razčlovečenja? Katere?
- Ali menite, da sta fetišizacija in eksotizacija rasiziranih žensk danes še vedno družbeno sprejemljivi?
- Kako bi gledale na sliko, če bi bili moški črni, ženska pa bela?
- Kako si razlagate položaj oblečenega moškega kot ogorčenega opazovalca, ki ne ukrepa?
- Kako si razlagate sliko kot celoto? Kako se ob njej počutite?

Image 2

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Človeška zver

Avtor: Antonio Fillol Granell (1880–1930)

Leto: 1897

Lokacija: Muzej Prado (Museo Nacional del Prado), Madrid

Opis

Gre za prizor prostitucije. Prikazuje »madam« (zvodnico), ki od prostitutk zahteva, da gre s stranko v posteljo. Mlado dekle je videti obupano, medtem ko stari meščan pasivno čaka nanjo in kadi svojo pipo. Njegova čustva niso razvidna. V sredini je skrivnostni lik zvodnice: videti je, da ima precejšnjo moč, obenem pa se zdi, da je dekletu tudi v oporo, čeprav odločno pritiska nanjo.

Slikar obsoja izkoriščanje žensk in se postavi na stran mladenke. Delo je nastalo po navdihu slikarskega gibanja socialnega realizma 19. stoletja, ki je prikazovalo družbo sredi industrijske revolucije. Delo izprašuje prostitucijo, starostno razliko med prostitutkami in strankami ter razredna razmerja. Delo je bilo predstavljeno na nacionalni razstavi likovne umetnosti leta 1897 v Madridu. Povzročilo je škandal, ker je stranka upodobljena v meščanskih oblačilih: zahajanje k prostitutkam je bilo v tej družbeni skupini tabu, nekaj razvrednotujočega in nesprejemljivega.

Vprašanja za razpravo

- Kdo ali kaj po vašem mnenju na sliki predstavlja človeško zver iz naslova?
- Kakšno mesto v tem odnosu zasedajo moški? Ali je med ženskama čutiti podporo in medsebojno pomoč? Kakšna vloga ima denar? Kaj preprečuje sestrstvo?
- Kaj menite o starostni razliki med liki?
- Ali lahko to obravnavamo kot posilstvo?
- Kaj nam ta slika pove o spolnih in razrednih razmerjih?
- Zakaj se po vašem mnenju seksualno delo dogaja še danes?
- Zakaj je po vašem mnenju opravljanje seksualnega dela stigmatizirano, plačevanje spolnih uslug s strani moških strank pa ne?

Image 3
34

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Branje časopisa Le Figaro

Avtor: Mary Cassatt (1844–1926)

Leto: 1878

Lokacija: Zbirka Mrs. Eric de Spoelberch, Pensilvanija

Opis

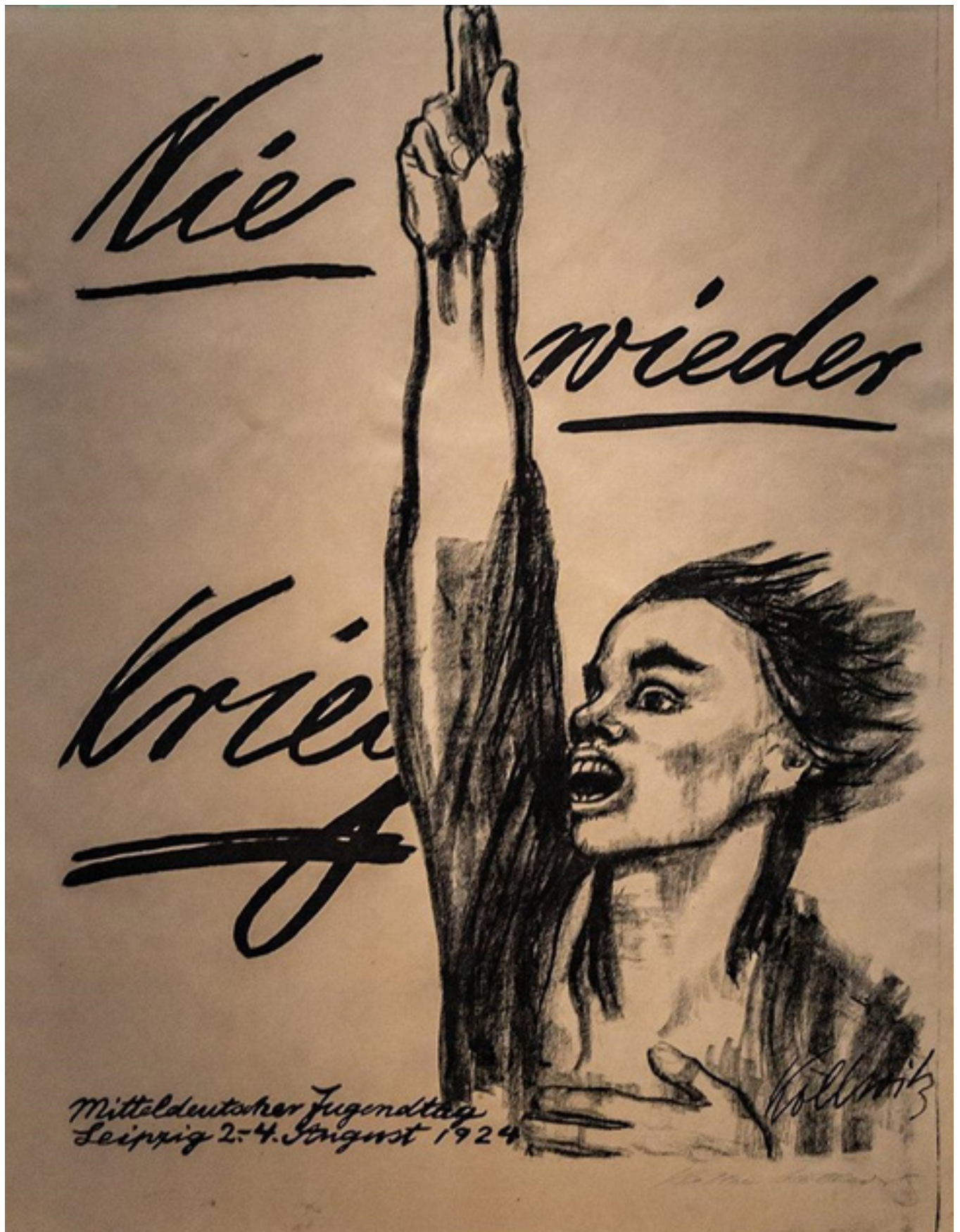
Mary Cassatt je bila »nova ženska«. Ustvarila je prelomne slike žensk, ki so bile v določenih pogledih prav tako »nove«, čeprav niso ustrezale stereotipu. To postane razvidno iz poglobljene analize slike Branje časopisa Le Figaro, na kateri Cassattova prikazuje samostojno starejšo žensko, ki bere časopis. Nič na sliki ne nakazuje, da bi bila ta ženska tudi mati. Namesto tega poudarja značilnosti, ki postanejo izjemne, če jih primerjamo z običajnimi predstavami o ženskah v tistem času, npr. njeno ukvarjanje z branjem kot intelektualno dejavnostjo in zlasti dejstvo, da bere časopis, kar so takrat imeli za moško dejavnost. Slika gospe z očali, ki bere časopis, je bila v času nastanka zelo odmevna v krogih, ki so zagovarjali pravice žensk do znanja, izobrazbe in razvijanja intelektualnih sposobnosti.

(Vir: https://www.researchgate.net/publication/327684040_Cassatt's_Singular_Women_Reading_Le_Figaro_and_the_Older_New_Woman)

Vprašanja za razpravo

- Ali menite, da lahko tovrstne slike pripomorejo k opolnomočenju gledalk?
- Ali ženska na sliki s svojo intelektualno držo spreminja svojo tradicionalno predpisano družbeno vlogo?
- Kakšno moč portretiranki daje izobrazba? Poskusite navesti nekaj značilnosti te ženske.
- Kateri vrsti moči se morate upreti, da bi se opolnomočile? Ali je to povezano z družbenim položajem?
- Ali menite, da izobražena ženska za moškega predstavlja grožnjo?
- Ali ste že videle ali doživele situacijo, v kateri se je moški bal ženske inteligence?
- Bi lahko opisale situacijo, v kateri je bila moč ženske odvisna od moči moškega?
- Katere ženske imajo čas za branje in izobraževanje?

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Nikoli več vojne

Avtor: Käthe Kollwitz (1867–1945)

Leto: 1924

Lokacija: Naslovnica Freie Jugend, 3. teden, letnik 8 (ok. 21. januarja 1926)

Opis

Delo Käthe Kollwitz govori o osebah, ki so bile izključene iz zapisane zgodovine. Predstavlja zgodovino, ki še ni bila napisana; zgodovino tistih, ki se dan za dnem poskušajo upirati in nasprotovati, ki gojijo ideje solidarnosti in sodelovanja ter spadajo pod oznako »nebiografski«. Kollwitzeva prikazuje dejanja, izključena iz zgodovine.

V njenem delu portretiranke postanejo polnopravni subjekti. Niso homogena množica, niso zgolj primeri, temveč portreti tistih, ki živijo svoje življenje ter se borijo proti revščini in poniževanju. Niso revne one, reven je svet, ki jih je pahnil v revščino. In to, kar opisuje Kollwitzeva, ni abstraktna vojna, temveč vojna z imenom in protagonisti. Mir, ki ga zagovarja v svojih spisih in podobah, kaže njeno držo in boj proti barbarstvu. Zato se v njih ekspresionizem odraža kot način reprezentacije, kot krik. Vendar to ni več Munchov krik, tisti individualni in osamljeni krik, ki je začrtal smernice znotraj avantgardnih gibanj. Krik Kollwitzeve ni krik individualnega trpljenja, ampak poziv h kolektivni solidarnosti, k sodelovanju, k upiranju družbeni nepravici, k skupnemu delovanju proti izkoriščanju. To je umetnost, ki se dviguje nad trivialnost, grozo in smrt. Če je torej Munch doslej veljal za očeta ekspresionizma, moramo Kollwitzevo razglasiti za njegovo mater. Prav Kollwitzeva je na podlagi zavedanja o pluralnosti bitij, soočenih z uničenjem, ter na podlagi potrebe po uporabi proti vsiljeni smrti razvila vizijo umetnosti v vojni. In prav Kollwitzeva je sredi tega uničenja naši eksistenci povrnila dostojanstvo.

Vprašanja za razpravo

- Kakšna je vloga žensk v vojnah?
- Ali poznate mirovniško gibanje proti prvi svetovni vojni, v katerem je leta 1915 sodelovalo več kot 1500 žensk? Poznate kakšno drugo mirovniško gibanje?
- V kateri vlogi ženske prikazujejo zgodovinske knjige?
- Kako je vojna vplivala na emancipacijo žensk?
- Kakšno vlogo igra pri feminističnem političnem udejstvovanju materinstvo? Je materinstvo nujno povezano s trpljenjem ali lahko pripomore tudi k političnemu delovanju?
- Ali ženske lahko iz materinstva črpajo moč?
- Kdo piše zgodovino, ženske ali moški? Je zgodovina drugačna, odkar jo pišejo tudi ženske?
- Ali so ženske še vedno obravnavane kot drugi spol? Če so, kaj lahko storimo proti temu in kako se lahko ženske vpišejo v zgodovino?
- V kolikšni meri se morajo ženske boriti, da bi bile sprejete kot enakovredne?
- Ali je bilo trpljenju žensk doslej namenjene dovolj pozornosti?

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Antigona pokoplje Polinejka
Avtor: Sébastien Norblin (1796-1884)
Leto: 1825
Lokacija: Nacionalna visoka šola lepih umetnosti, Pariz

Opis

Antigonina brata Eteokles in Polinejk se v medsebojnem spopadu za prestol in oblast nad mestom Tebe soočita s smrtjo. Eteokla zaradi njegove zvestobe mestu pokopljejo z vsemi častmi, Polinejka pa je Kreon, njihov stric in zdaj tebanski kralj, prepovedal pokopati. Antigona stričeve prepovedi in človeških zakonov ne upošteva in se odloči, da bo svojega brata kljub vsemu pokopala. Ko to izve Kreon, jo da živo zapreti v grobnico, kjer se Antigona odloči končati svoje življenje.

Osrednja tema tega dela je neposlušnost. Od tod lahko razvejamo razmislek v več smeri: npr. neposlušnost do starševske, družbene ali zakonodajne oblasti. Razmislite o načinih, na katere dojemamo zgodovinske primere državljske nepokorščine in o tem, kako jo razumemo danes. Razmislite o pomenu konflikta kot nujnosti, potrebne za opozarjanje na zlorabe oblasti; pojdite še dlje in razmislite o tem, kako norme vplivajo na našo subjektiviteto in naše posebnosti.

Ko razmišljamo o tem, kako daleč naj gremo z neposlušnostjo, lahko govorimo o mejah, uporabi nasilja in o tem, v katerih situacijah je nasilje upravičeno in v katerih ne. Vprašanje upora se lahko zastavi tudi v primeru izdaje.

Vprašanja za razpravo

- Ali je nespoštovanje nepravičnih zakonov dopustno?
- Ali moramo zakon spoštovati, tudi če je nepravičen?
- Ali se lahko dvignemo nad zakone in storimo, kot se nam zdi prav? Kako daleč ste pripravljene iti za svoja načela? Kakšno ceno ste pripravljene plačati za nepokorščino?
- Ali ste se morali kdaj upreti oblastem?
- Ali se prostovoljnega podrejanja učimo druga od druge?
- Ali je Antigona na tej sliki prikazana v vsem svojem potencialu?
- Ali mora biti oseba moralno neoporečna, da je lahko predana? Ali mora biti takšna predana ženska?
- Ali so predane, odločne upornice v zgodovini umetnosti nujno figure čistosti in odrekanja?
- Ali je lahko uporniški lik upodobljen povsem ženstveno?

Image 6
40

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Razjarjena ženska
Avtor: Pieter Huys (ok. 1519–ok. 1584)
Leto: 1570
Lokacija: Worcester Art Museum

Opis

Na sliki Razjarjena ženska smo soočene z bizarno oblečeno žensko, ki kriči. Čeprav gre več kot očitno za nenavaden lik, ženske ni mogoče poistovetiti z nobeno znano literarno ali zgodovinsko osebnostjo. Slika se zdi kot alegorija z moralističnim podtonom, ki se nanaša na dva smrtna greha. Čeprav na njej ni napisa, prenaša sporočilo tudi z uporabo simbolov. Izraz na obrazu ženske jasno kaže jezo. Skozi vrata za njo zagledamo ognjišče, ki lahko pomeni aluzijo na jezo, saj je ogenj element, ki ga tradicionalno povezujemo s koleričnim temperamentom. Poleg jeze lik poseblja tudi pohlep, kar je razvidno iz njenih eklektičnih oblačil in lastnine. Podoba razjarjene ženske se povezuje z jezo in pohlepom ter izraža pomanjkanje umirjenosti in samonadzora.

Vprašanja za razpravo

- Zakaj je ženska po vašem mnenju jezna?
- Kaj mislite, da jo jezi?
- Ali menite, da so jezni moški upodobljeni enako, kot jezne ženske?
- Zakaj mislite, da v umetnosti ni veliko upodobitev jeznih žensk?
- Ali so merila, vezana na ženskost (lasje, nakit), nezdružljiva z upodabljanjem starosti?
- Ali sta erotika in obdobje starosti nezdružljiva?
- Ali je ženska, ki ni erotizirana, nujno pošast (čarovnica ali Meduza)?
- Ali je bila upodobitev jeze v 16. stoletju spolno pogojena?
- Kako so starke upodobljene v umetnostni zgodovini? S katerimi lastnostmi jih povezujejo?
- Ali menite, da je upodabljanje jeze povezano s starostjo?
- Zakaj menite, da jezo upodablja stara ženska?
- Kaj mislite, da kriči?

Image 7

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Portret markize de Pompadour

Avtor: Maurice-Quentin de La Tour (1704–1788)

Leto: 1755

Lokacija: Muzej Louvre, Pariz

Opis

Madame de Pompadour je bila članica francoskega dvora. Kot prva ženska, ki je ostala s kraljem tudi po tem, ko je prenehala biti njegova ljubica, je postala ne le prijateljica kralja Ludvika XV., temveč tudi njegova politična svetovalka, ki so ji bila zaupana tudi pomembna pogajanja na mednarodnem prizorišču.

Markiza de Pompadour je imela pomembno vlogo v umetniškem, intelektualnem in političnem življenju 18. stoletja. Ustvarila si je kompleksno, večplastno javno podobo. V umetniških delih, ki jo upodabljajo, ni prikazana le kot kraljeva izbranka, temveč tudi kot razsvetljena in prefinjena ženska, obdarjena s številnimi umetniškimi in glasbenimi talenti.

Vprašanja za razpravo

- Kako je mogoče upodobiti močno žensko osebnost?
- Kako je mogoče združiti upodobitev ženskosti in moči?
- Je bila v času nastanka te slike figura intelektualke edina možna figura močne ženske? Kako je danes?
- Ali lahko naročnica umetniškega dela vpliva na to, kako bo upodobljena?
- Ali na področju umetnosti in kulture delujejo močnejše ženske kot drugod?

Image 8
44

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Judita in Holofernova glava
Avtor: Victor Ségoffin (1867–1925)
Leto: 1896
Lokacija: Musée des Augustins, Toulouse

Opis

Skulptura Victorja Ségoffina upodablja Judito, ki v zraku drži Holoferново glavo in meč, s katerim ga je usmrtila. Njena teatralna in dinamična kretnja je poudarjena z obleko s širokimi rokavi v orientalskem slogu. Juditin lik je bil konec 19. stoletja oživiljen v orientalističnih krogih, saj izraža lik femme fatale, tip zapeljive in nevarne junakinje, ki zna izkoristiti svoje čare, da osvoji moške.

Judita je ženska, ki ni pod skrbništvom moškega, ker je vdova. Status vdove je ženskam omogočal določeno svobodo. Judita je tudi dvoumen lik. Svoje ljudstvo je rešila, z ubojem vojaškega poveljnika Holoferna pa je pokazala pogum in moč. Umetnice jo opisujejo tudi kot skušnjavko, ki se pogosto povezuje s podobo usodne ženske. Obenem je pobožna in zapeljiva, a tudi neodvisna ženska. Artemisia Gentileschi je Judito upodobila na povsem drugačen način – kot mogočno, modro in močno žensko. Za boljše razumevanje stereotipov, povezanih z vplivnimi ženskami v zgodovini, je zanimivo primerjati različne upodobitve Judite.

Vprašanja za razpravo

- Ali je moč ženske v njenem telesu, v njenem videzu?
- Ali se Juditina moč skriva v nasilnosti njenega dejanja?
- Ali bi bila brez Holoferнове glave Judita še vedno močna ženska?
- Bi bila mirovnica Judita še vedno ženska na položaju moči?
- Ali lahko to podobo primerjate z Judito, kot jo je naslikala Artemisia Gentileschi? Ali opazite njeno zapeljivost? Katere razlike in podobnosti med njima opazite?

IZBRANA UMETNIŠKA DELA ZA RAZPRAVO O OPOLNOMOČENJU

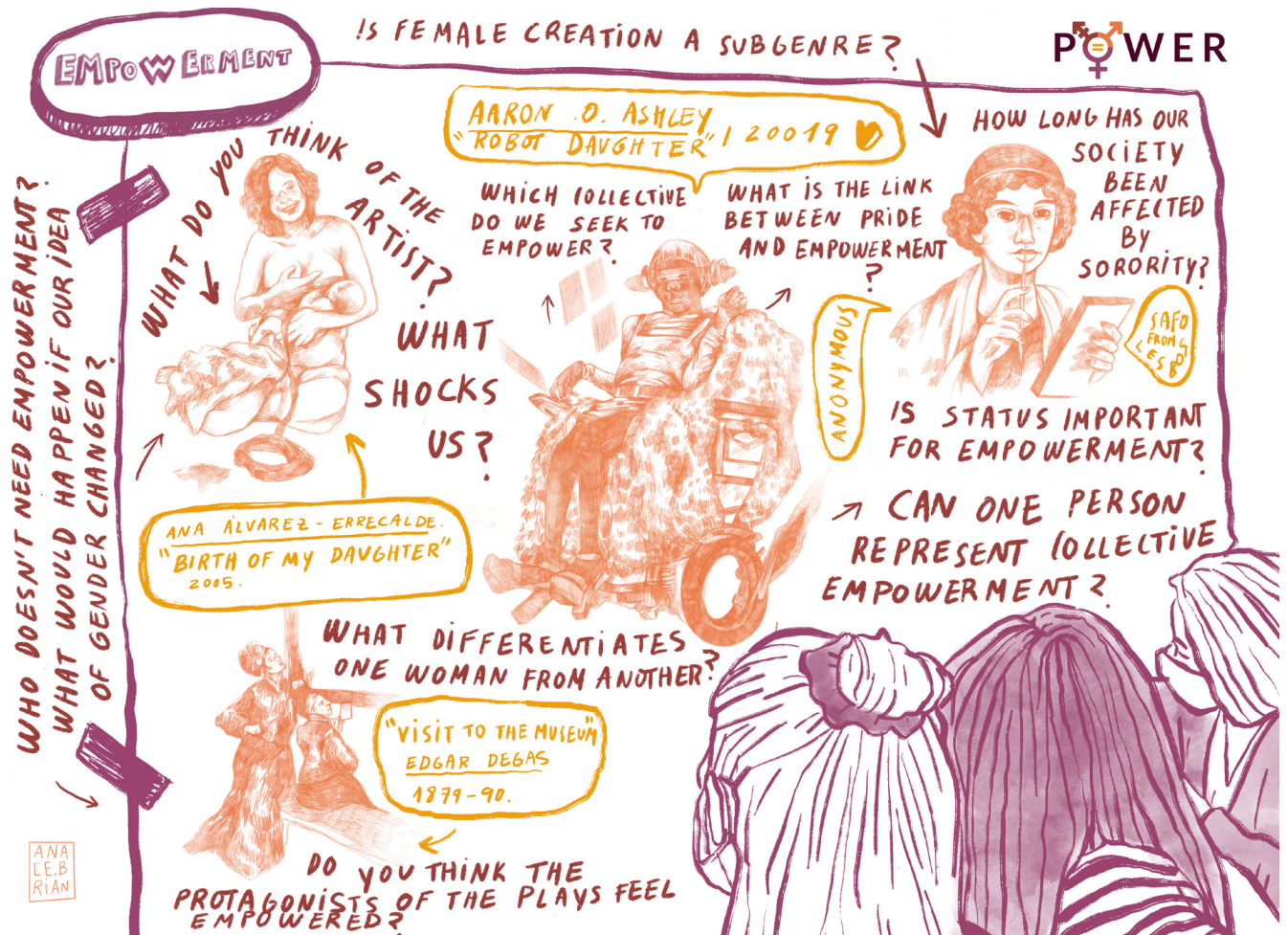
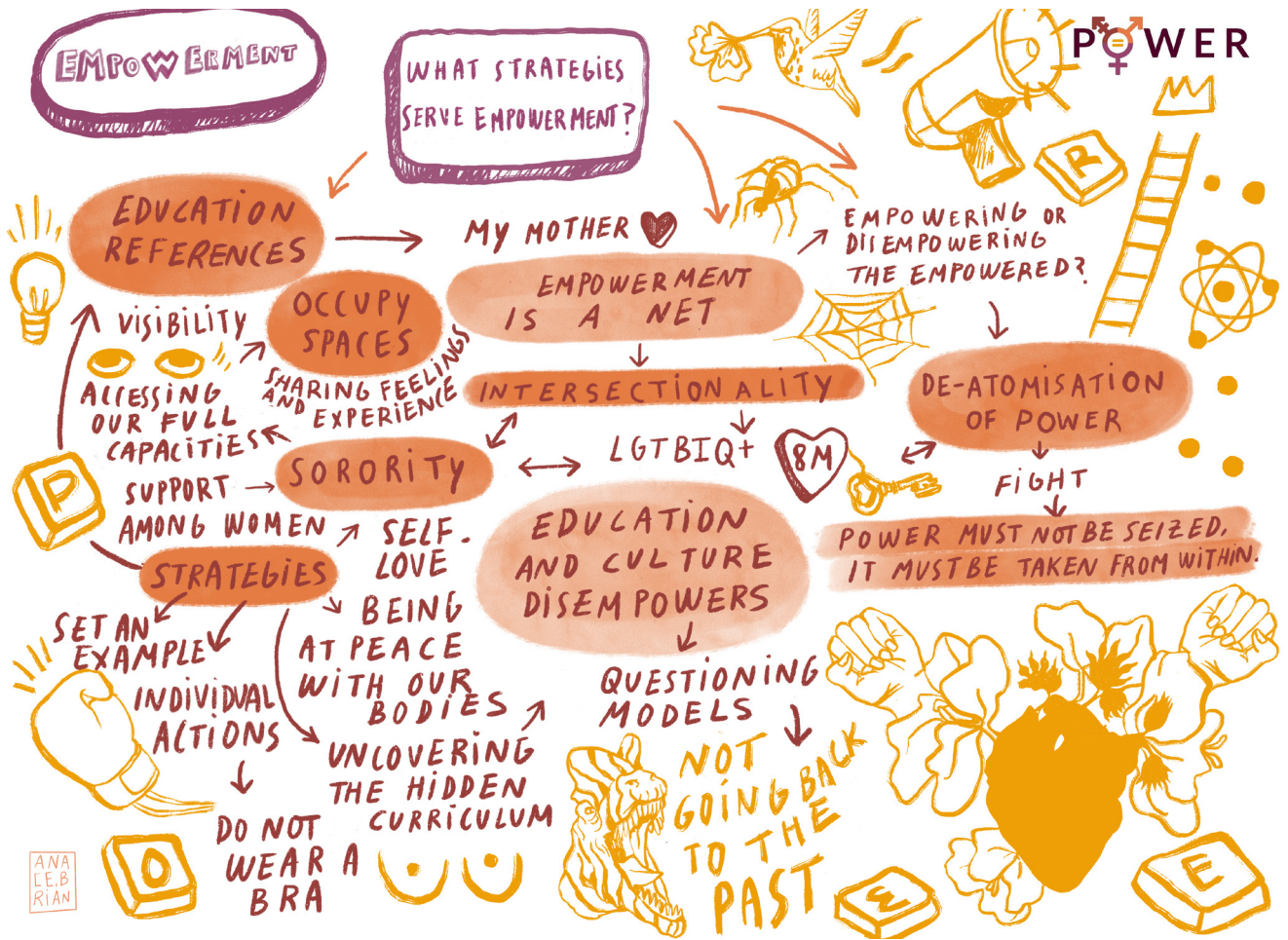

Image 1

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Bradata ženska ali Magdalena Ventura z možem in sinom

Avtor: José de Ribera (1592–1652)

Leto: 1631

Lokacija: Muzej Prado, Madrid

Opis

Slika prikazuje bradato žensko in njenega moža; ženska doji njenega otroka. Školjka (desno) simbolizira hermafroditizem. Na kamnih je dolg napis v latinščini z naslovom »Veliki čudež narave«. Navaja podrobnosti iz zgodovine upodobljene ženske. Ko je bila stara 37 let, so Magdaleni Venturi začeli rasti brada in dlake, razvila se ji je plešavost in globok glas, kar povezujemo z maskulinizacijo. Skoraj zagotovo bi šlo za primer tega, kar danes imenujemo »hinzutizem«.

Delo izprašuje značilnosti ženskega in moškega spola, kriterije, po katerih ločujemo med spoloma, in upodabljanje nenormativnosti kot nečesa pošastnega. Sliko je naročil neapeljski podkralj. Bil je eden od humanističnih mecenov, ki so v 16. in 17. stoletju v Evropi ustvarjali svoje kabinete čudes v želji po dešifriranju in razvrščanju skrivnosti vesolja. Zbirali so »čudesa« umetnosti in narave: školjke, fosile, upodobitve pritlikavcev in velikanov ipd. »Bradato žensko« je neapeljski podkralj osebno povabil v svojo palačo v Neaplju, kjer jo je José de Ribera upodobil v slogu Caravaggia. Intenzivna igra svetlobe in sence ustvarja dramatično vzdušje.

Vprašanja za razpravo

- Kako se počutite ob pogledu na to sliko?
- Zakaj sta poraščen ženski obraz in telo tako nepredstavljiva? Razmislite o razmerju dlake – moč – moškost in o razmerju odsotnost dlak – šibkost – ženskost. Ali danes to razmerje še vedno velja?
- Ali prepoznavnosti in javna zastopanost zadostuje za opolnomočenje nebinarnih oseb ali se le-te še vedno obravnavajo kot »posebnost«?
- Ali kraljico preobleke (drag queen), ki nosi brado (npr. Conchito Wurst), in žensko z brado (npr. Harnaam Kaur) presojujemo enako?
- Ali lahko moški doji?
- Zakaj je starševstvo dveh moških ali dveh žensk takšen tabu? Kaj pa starševstvo transspolnih oseb?
- Ali obstajajo skupnosti, v katerih moški skupaj vzgajajo otroke, ne da bi pri tem doživeli poraz svoje moškosti?

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Tri gracije

Avtor: Niki de Saint Phalle (1930–2002)

Leto: 1999

Lokacija: Nacionalni muzej žensk v umetnosti (NMWA), Washington

Opis

Poimenovanje Gracije ali Milosti (ang. Charities) izhaja iz starogrškega *khairô*, kar pomeni razveseljevati, čutiti veselje. Gre za tri boginje: Evfrozino, Talijo in Aglajo. Vsaka od njih posebej radost, obilje, lepoto, življenje in poželenje. So večno mlade in lepe, stare med 15 in 20 let, kar v grški kulturi predstavlja starost izpolnitve.

Odgovorne so bile za vodenje vseh dogodkov, katerih glavna sestavina je bil užitek: dobri obroki in banketi, plesne predstave in številna druga praznovanja. Tri gracije so tako boginjam kot smrtnicam prinašale veliko veselja, obenem pa tudi modrost in elokvenco. Oseba, ki jo blagoslovi ena od treh gracij, naj bi postala velika filozofinja, govornica ali umetnica.

V tem delu smo priča upodobitvi Treh gracij, ki se precej razlikuje od drugih: tri gracije so tu prikazane kot svobodne, spontane, močne in samosvoje. Skulpture so impozantne zaradi svoje velikosti, ekscentričnosti in simbolne moči (svoboda, pravice žensk, umetnost in kultura). Nameščene so na javni površini, zunaj muzejskih ustanov, vsem na očeh.

Vprašanja za razpravo

- Zakaj so si ženska telesa, razstavljeni v javnih prostorih, galerijah in medijih tako podobna? Zakaj ne odražajo dejanske raznolikosti ženskih teles?
- Ali menite, da obstajajo stereotipne predstave o teži, starosti in drugih značilnostih žensk? Katere so te značilnosti?
- Kakšno sposobnost ima gibajoče se telo, kako potrdi svoj obstoj in uveljavi svojo moč?
- Zakaj je po vašem mnenju slikarka za kožo uporabila različne barve?
- Kako se družbene identitete prepletajo, da ustvarijo različna razmerja družbene moči?
- Kje so v javnem in političnem prostoru dela ženskih umetnic?

Image 3

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Ženski taxi – Cona brez nasilja

Avtor: Aprilija Lužar (1963)

Leto: 1997

Lokacija: Postaja DIVA, digitalni video arhiv – SCCA

Opis

Aprilija Lužar je umetnica in lezbična aktivistka. Njen prispevek je pomemben predvsem na področju dosežkov LGTBQ+ ozaveščanja in feministične umetnosti. Med njenimi najbolj znanimi deli je performans Ženski taxi – Cona brez nasilja, ki ga umetnica uprizarja od leta 1997.

Ženski taxi je umetniška transportna terapevtska akcija, ki vzpostavlja komunikacijo med umetnostjo, javnostjo, mediji in ženskami v skupnem poskusu premagovanja nasilja. Projekt temelji na uličnem dogajanju, v kateri se avtorica vozi po mestu in ima odprto mobilno telefonsko linijo, ki ponuja anonimne in brezplačne vožnje za potnice, ki so žrtve nasilja: posilstva, incesta, lezbo- in homofobije ter trgovine z ljudmi. Vožnja s taksijem, na kateri se avtorica predstavlja kot taksistka, deluje kot terapija, saj lahko potnice svobodno izpovejo svoje travme. Avtorica je njihove pripovedi posnela, jih dokumentirala in iz zbranih pričevanj ustvarila videoportrete. Tako ji je uspelo tabuizirane zgodbe marginaliziranih žrtev prenesti v elitne galerije. Poleg tega je avtorica projekt izkoristila kot priložnost za ozaveščanje o prisotnosti nasilja nad ženskami v urbanih središčih ter o potrebi po (samo) organizaciji varnih območij brez nasilja.

Multimedijski mobilni projekt Ženski taxi je leta 2002 zmagal na mednarodnem natečaju V-Day – Stop Rape Contest, ki spodbuja izvirne strategije za preprečevanje nasilja nad ženskami. Organizirala ga je ameriška aktivistka in avtorica kulturnih Monologov vagin, Eve Ensler.

Žrtve spolnega nasilja so zelo ranljive in se zaradi svojih izkušenj počutijo bolj izpostavljene kot drugi. Premalo se posvečamo vprašanju, kako žrtvam omogočiti, da bi se počutile varne v svetu predsodkov, kjer je nasilje, povezano s spolom, še vedno tabu tema. Vse do danes ne pristojni organi ne sodni sistem žrtve ne ščitijo. Spolno nasilje se dogaja doma, na delovnem mestu, pa tudi na ulici.

Vprašanja za razpravo

- Zakaj je spolno nasilje še vedno sramotno za žrtev in ne za napadalko?
- Zakaj ženske v takšnih situacijah čutijo sram? Katere druge občutke lahko doživijo?
- Zakaj o tem ne moremo javno govoriti?
- Zakaj ženski taksi ni preprosto taksi? Ali so ženske edine žrtve nasilja?
- Zakaj so moški večinoma spregledani, ko postanejo žrtve nasilja?

Image 4
54

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Aaron O-Ashley Ó s (Robot daughter)
Avtor: Aaron Phillip-Ashley O (za Miley Cyrus)
Leto: 2019
Lokacija: Instagram@aaronphillip
Miley Cyrus' 'Mother's Daughter' Video

Opis

Ta podoba je del nove družbene konstrukcije spola, ki jo s svojimi virtualnimi dnevniki na Instagramu gradijo marginalizirani subjekti. Družbena omrežja uporabljajo kot platformo za opolnomočenje in prepoznavnost ter se borijo proti algoritmom, ki normativne subjekte predstavljajo kot edino možno referenco znotraj in zunaj družbenih omrežij.

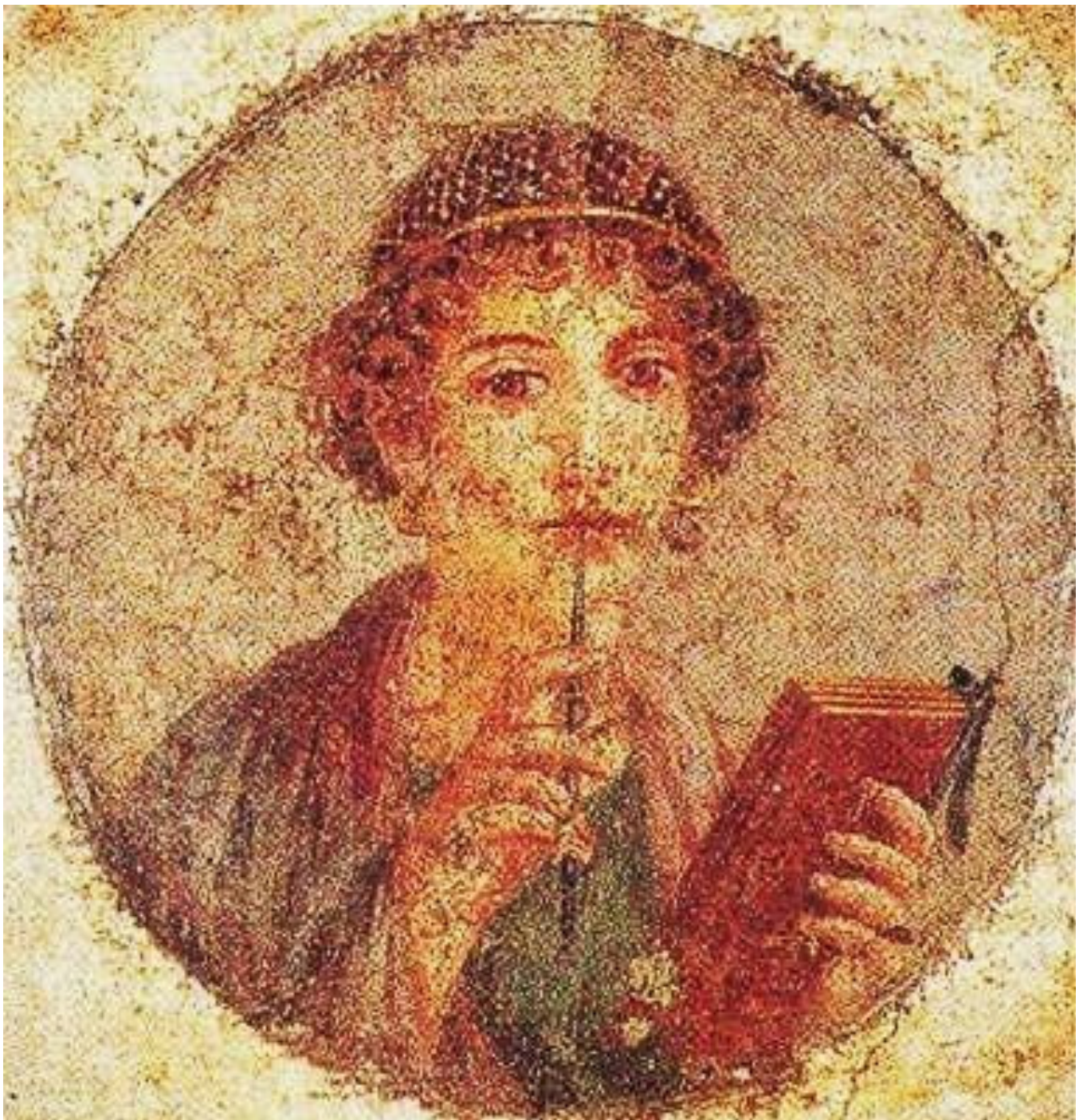
Izhajajoč iz okoliščin privilegiranosti/zatiranja Aaron-Ashley O uporablja presečno perspektivo in razkriva svojo ženskost kot transspolna, temnopolta in invalidna ženska impresivnega, futurističnega, robotskega videza, s katero želi dekonstruirati stereotipe in zaobiti ranljivosti.

To podobo smo izbrale kot model predstavljanja in vključevanja nebinarnih spolov in transspolnih žensk v videospotu, ki ga je umetnica Miley Cyrus posnela z namenom, da uveljavi queer svet.

Vprašanja za razpravo

- Ali se počutite šokirane? Zakaj? Poskusite poiskati predsodke, ki se skrivajo za tem občutkom.
- Ali menite, da ta podoba poskuša opolnomočiti določene ljudi? Koga?
- Kakšna je povezava med ponosom in opolnomočenjem?
- Ali lahko ena oseba predstavlja kolektivno opolnomočenje? Kako? Zakaj?
- Ali je opolnomočenje že prisotno med ženskami?

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Sapfo

Avtor: Neznani

Leto: 50–79

Lokacija: Neapeljski narodni arheološki muzej

Vir: [https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Sappho_fresco_\(from_Pompeii\)](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Sappho_fresco_(from_Pompeii))

Opis

Sapfo je bila starogrška pesnica, ki je pisala lirično poezijo, znano po močni strasti in opisovanju ljubezni. Rojena je bila na otoku Lezbos in je znana tudi kot prva ženska pesnica. Rodila se je okoli leta 620 pred našim štetjem in umrla v starosti približno 50 let.

Napisala je devet knjig od, epitalamijev ali poročnih pesmi, elegij in himen. Od vseh tega se je ohranilo le nekaj odlomkov in dve celotni pesmi: Oda ljubljenu ženski, ki jo je zbral Longin v svoji knjigi Traktat o vzvišenem, in Oda Afroditi, ki jo je zbral Dionizij iz Halikarnasa. Katoliška cerkev je leta 1703 ukazala sežgati vse izvode Sapfinih pesmi, od katerih je bila obnovljena le tretjina.

Nekatere pesmi so bile skrbno rekonstruirane iz ohranjenih fragmentov.

Podrobnosti njenega življenja je težko rekonstruirati, saj obstaja le malo zanesljivih virov. Zgodovinarke na primer niso prepričane, ali njene pesmi predstavljajo zanesljiv avtobiografski dokaz.

Leta 2004 so našli nove odlomke Sapfinih pesmi, ki so bistveno razširili in obogatili že obstoječe.

Več informacij je na voljo na spodnji povezavi: [https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Sappho_fresco_\(from_Pompeii\)](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Sappho_fresco_(from_Pompeii))

Vprašanja za razpravo

- Ali je za opolnomočenje status pomemben?
- Od kdaj ima sestrstvo vpliv na družbo?
- Ali lahko opišete žensko, kot je Sapfo?
- Ali ima ženska kot ustvarjalka enako moč kot moški ustvarjalec?
- Ali je žensko ustvarjanje podžanr? Je morda samostojen žanr? Ali bi morale razlikovati med ženskim in moškim ustvarjanjem?

Image6

Informacije o umetniškem delu

Naslov: Antropometrija brez naslova (Untitled Anthropometry, ANT 110)

Avtor: Yves Klein (1928-1962)

Leto: 1960

Lokacija: Louvre Abu Dabi, Abu Dabi, Združeni arabski emirati

Opis

Delo je rezultat postopka, v katerem je umetnik modelom naročil, naj se kot čopiči premikajo po površini, impregnirani z modro barvo. Gola ženska telesa so tako služila kot orodje za umetnika, ki je nadzoroval zaporedje gibanja. Spodaj si lahko preberete, kako sta to umetniško delo komentirala Yves Klein (avtor) in Elene Palumbo-Mosca (model).

Yves Klein:

Na tla sem vrgel veliko belo platno. Na sredino sem izlil približno dvajset kilogramov modre barve. Mlada ženska, ki je bila navzoča kot model, je dobesedno skočila v barvo in sliko naslikala tako, da se je s telesom kotalila po površini platna. Njeno gibanje v vse smeri sem usmerjal stoje. Hitro sem se premikal po robovih te fantastične površine, usmerjal vsak njen gib in jo prestavljal sem in tja. Mlada ženska, ki sta jo dogajanje in tesen stik njenega mesa z modro barvo tako omamila, na koncu niti ni več slišala, kako sem tulil nanjo: »Pojdi zdaj spet malo bolj na desno, tako, prikotali se nazaj po tej strani, drugi vogal še ni pokrit, pridi sem in pritisni tja desno do jkto itd.« (Yves Klein. Odlomek iz »Manifesta hotela Chelsea«, 1961. <http://www.yvesklein.com/en/textes-choisis/view/29/living-brushes>.)

Model Yvesa Kleina, Elena Palumbo-Mosca:

Dobro me je poznal, vedel je, da rada uporabljam svoje telo in svojo energijo, pa tudi, da si bom prizadevala razumeti, kakšen je njegov namen. In kaj lahko zdaj dodam? Morda preprosto to, da sem zaradi Yvesove genialnosti in njegovega neomajnega poguma doživela osrečujočo in intenzivno izkušnjo resničnosti. V neprekinjenem toku življenja mi je sedaj celo uspelo pustiti sled svoje bežne navzočnosti, znamenje kozmične lepote in energije, ki se pretaka skozi moje telo. (...) ustvarjanje »antropometrij« je bilo nekakšen ritual: ko sva začela, se je moje telo fizično prepojilo z Yvesovo modrino (IKB). To je potekalo v tišini, a v izjemno intenzivnem vzdušju.

Yves mi je – kot nek starodavni duhovnik – samo povedal, kam naj nanese modro barvo. Moje telo, impregnirano z modro, je nato postalo jasen simbol življenjske energije. (...) Seveda sem bila takrat dokaj mlada in bolj površinska, zato mi je večina filozofskega pomena, ki je bila za Yvesa tako pomembna, zagotovo ušla. Čutila pa sem, da sem udeležena v nekakšnem obredu iniciacije. (Model Yvesa Kleina. Odlomek iz »Pričevanja Elene Palumbo-Mosce«, 2006.

Vir: <http://www.yvesklein.com/en/textes-choisis/view/8/testimonial-of-elena-palumbo-mosca>)

Vprašanja za razpravo

- Kaj menite o ženskih telesih, ki se uporabljajo kot čopiči?
- Ali si to lahko predstavljate z moškimi telesi?
- Na kaj slika namiguje, kaj sporoča?
- Kdo ima moč? Kakšne vrste moč ima? Kako jo prepoznamo?
- Kako bi opisale slikarja?

Viri

Barter, Judith A. "Mary Cassatt: Themes, Sources, and the Modern Woman." In *Mary Cassatt: Modern Woman*. (The Art Institute of Chicago and Harry N. Abrams, Publ., 1998), pp. 45 - 108.

Griselda Pollock, "Modernity and the Spaces of Femininity." In *Vision and Difference*. (London and NY, 1988), pp. 50-90.

Isabella Stewart Gardner Museum. Downloaded from: <https://www.gardnermuseum.org/experience/collection/10978>)

Iskin, Ruth E. *Cassatt's Singular Women* (2018) Reading *Le Figaro* and the Older New Woman. Michelle Facos editor.

Mary Cassatt: Constructing Modern Woman and Female Space. <https://www.radford.edu/rbarris/Women%20and%20art/amerwom05/marycassatt.html>

Yves Klein: "Living brushes"1960. <http://www.yvesklein.com/en/textes-choisis/view/29/living-brushes>

Yves Klein. Testimonial of Elena Palumbo-Mosca2006 Par Elena Palumbo-Mosca <http://www.yvesklein.com/en/textes-choisis/view/8/testimonial-of-elena-palumbo-mosca>.

Priporočena literatura:

Alpers, Svetlana. 1982. "Art history and its exclusions: The example of Dutch art." In *Feminism and art history*. See Broude and Garrard 1982.

Berger, John. 1972. *Ways of seeing*. London: British Broadcasting Corporation.

Broude, Norma, and Garrard, Mary D., eds. 1982. *Feminism and art history-Questioning the litany*. New York: Harper & Row.

Comini, Alessandra. 1982. "Gender or genius? The woman artists of German expressionism." In *Feminism and art history*. See Broude and Garrard 1982.

Duncan, Carol. 1982. "Happy mothers and other new ideas in eighteenth-century french art." In *Feminism and art history*. See Broude and Garrard 1982.

Feinberg, Jean, Goldberg, Lenore, Gross, Julie, Lieberman, Bella, and Sacre, Elizabeth. 1978. "Political fabrications: Women's textiles in five cultures." *Heresies* 4: 28-37.

Garrard, Mary D. (2020). *Artemisia Gentileschi and feminism in early modern Europe*. London, UK. ISBN 978-1-78914-239-6. OCLC 1147832296

Garrard, Mary (2018). "Artemisia and Susanna". In Broude, Norma; Garrard, Mary D (eds.). *Feminism And Art History*. doi:10.4324/9780429500534. ISBN 9780429500534. Retrieved 2019-07-22.

Kramer, Marjorie. 1971. "Some thoughts on feminist art." *Women and Art* 1(1): 3.

Lippard, Lucy R. 1976. *From the center: Feminist essays on women's art*. New York: E.P. Dutton.

Loeb, Judy, ed. 1979. *Feminist collage: Educating women in the visual arts*. New York: Teaching College Press. 60

López Fdz. Cao (2020) The museum as a potential space. An Approach to Trauma and Emotional Memory in the Museum. In *Socializing Art Museums Rethinking the Publics' Experience* Edited by: Alejandra Alonso Tak and Ángel Pazos-López De Gruyter | 2020 DOI: <https://doi.org/10.1515/9783110662085>

López Fdz. Cao (2020) From The Rape of Europa to Art Against Gender Violence in Spanish Culture. In Gámez Fuentes, María José and Maseda García, Rebeca (2020) *Gender and Violence in Spanish Culture*. New York, Peter Lang.

Nemser, Cindy. 1972. "Stereotypes and women artists." *FAJ* 1(1): 1+.

Nochlin, Linda. 1988. *Women, art and power and other essays*. New York: Harper & Row.

Owens, Craig. 1983. "The discourse of others: Feminists and postmodernism." In *The anti-aesthetic: Essays in post modern culture*. Foster, Hal, ed. Port Townsend, WA: Bay Press.

Parker, Rozsika. 1984. *The subversive stitch: Embroidery and the making of the feminine*. London: The Women's Press.

Parker, Rozsika, and Pollock, Griselda. 1981. *Old mistresses: Women, art and ideology*. New York: Pantheon Books.

Parker, Rozsika, and Pollock, Griselda. 1987. *Framing feminism: Art and the women's movement 1970-85*. London: Pandora.

Peral, C. (2020). Museums and violence against women. Raising awareness of symbolic violence. En A. Alonso y Á. Pazos-López (Eds.) *Socializing art museums. Rethinking the Publics' Experience* (pp. 214-227). De Gruyter.

Pollock, Griselda. 1983. "Women, art and ideology: Questions for feminist art historians." *WJ* 4(1): 39-47.

Pollock, Griselda. 1988. *Vision and difference: Femininity, feminism and the histories of art*. London: Routledge.

Raven, Arlene. 1988. *Crossing over: Feminism and the art of social concern*. Ann Arbor: UMI Research Press.

Raven, Arlene, Langer, Cassandra L, and Frueh, Joanna. 1988. *Feminist art criticism: An anthology*. Ann Arbor: UMI Research Press.

Richert, Shirley Kassman. 1973. "From women's work to art objects." *FAJ* 2(1): 17.

Robinson, Hilary, ed. 1988. *Visibly female: Feminism and art*. New York: Universe Books.

Savonick, Danica, Davidson, Cathy (2017) *Gender Bias in Academe: An Annotated Bibliography of Important Recent Studies*. City University of New York (CUNY) CUNY Academic Works Publications and Research Queens College. Download: https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1166&context=-qc_pubs

Schapiro, Miriam, and Chicago, Judy. 1973. "Female imagery." *Womanspace Journal* 1(3): 11-14.

Tickner, Lisa. 1978. "The body politic: Female sexuality & women artists since 1970." *Art History* 1(2): 236-247.

Vogel, Lise. 1974. "Fine arts and feminism: The awakening consciousness." *FS* 2(1): 3-37.